

E kötetben Ponoré Theresiának
brieftől kivett kéziratos kiadásai
szövegeztetve.

- 1) Flóran Erőteljes és Flungadi
Szécsely János ut. pülséi
betűnyelvének Pörföly 1825.
2. Kőröspály György László hárnéjének
Flóra Pörhada miatt fette romlása.
Pest. 1823.

HÁROM ÉRTEKEZÉS

HUNYADI SZÉKELY JÁNOS,

Magyarországi Kormányzó', Erdélyi 's Havasalföldi Vajda', Tóthországi, Temesi 's Szörényi Bán', Besztercezi örökös Gróf, és Nándor-Fejérvári Kapitány' törvényes ágyból lett születésének bebizonyítására.

Jegyzetekkel közli

Ponori Thewrewk József,

Magyarországon és Erdélyben mind a' két Törvényszék' Ügyeinek hitos Ügyésze.

Pozsony, September' 25-dikén, 1825.

*Töljük - el a' Magyar ég' legdicsebb ragyogású esil-
lagáról a' ködöt, melyet születésre Történetiró-
inknak szunnyadékonysága vont.*

KAZINCZY.

NAGY IVÁN

813. 432
Országos Széchényi Könyvtár
Leltári száma
B 89457 1959.

E l ő s z ó.

Szinte húszonnegy lusztrummal egiünkről Pboebusz-Hunyadinak eltűnése után, Heltai fogyatkozó holdként előáll, és sötét éjünket még sötétebbé tevé. Ugyan-is porsztíllú, és critica nélkül öszagगतott Krónikájába felvévő a' nagy Hős' születése felől, a' pór községnél létezett regét. Ő, ki Bonfin' tévedését gáncsolván, igaz Historiát ígért írni! (*CXI. Rész' elején.*)

Tekintsük közelről: quid dignum tanto tulit hic promissor hiatu?

I. Heltai, Hunyadinok' eredetét azoknak mondásaik után beszéli-el, kiknek szüléjük Ezzel valaha sok ütközetben forgottak. Hát holmi hallomások szerint kell vala Annak előadni származását, kiről legnagyobb diplomaticai hűséggel kellett dolgozni; mit a' közelbb időben tenni lehetett volna? Hiszen azon Mondók, (kik hihetőleg szűk ismeretű és közrendű emberek valának!) mind könnyen csalhattak, mind könnyen csalathatának. — Ez vala az alap: nézzük már az arra tett építményt.

II. Heltai, Hősünket Zsigmond Császár' fijának mondja lenni. De a' mellynek lehetlenséget mindenki vallja, ki előtt elrejtve

nincsen, hogy ez annál legfelebb nyolcz esztendővel volt korosabb.

Ez állítás' bebizonyítására szolgál „Epistolae Matthiae Corvini Regis Hungariae. Tyrnaviae, 1745.“ című becses munkában az LXII. szám alatt levő, 1463. kelt levél, mellynek felülírása ez: „Consiliarius Matthiae Regis cuidam Nobili Gallo respondet nomine Regis ad plura puncta pacis, et foederis inter Principes Christianos ineundi contra Turcam proposita etc.“

A' kijelent levélben a' többek között e' nevezetességeket találni: „— Caeterum, quoad ea, quae secretius retulistis, Regia Serenitas (Mátyás Király) ita respondet. — Secundum erat, quod Christianissimus Francorum Rex (Tízennyedik Lajos) ex multis potissimum Alemannis de Serenissimo Domino Rege (Mátyás Királyról) obloquentibus, dicentibusque non ad Regiam Majestatem, sed ad alios quosdam Regnum hoc pertinere; notabilesque infamias contra suum, et Genitoris sui Nomen, aliosque suos inique diffundentibus aures nullo modo adhibuerit: praesertim eo, quod talia non ad pacem publicam, cui studet, sed ad majorem Christianorum perturbationem spectare judicavit. Fecit in hoc Christianissimus Rex, ut in aliis omnibus optime, et proposito suo convenientissime: meritoque debuit tantus Princeps hujusmodi malignae invidiae fragmenta non modo non credere, sed nec audire. Novit insuper Regia Majestas libertates Regni, (Hungariae) et Jura clarissima, potestatemque plenissimam, deligendi pro arbitrio Principis virili Regum semine per defectum penitus intercepto; scitque etiam Illustrem Genitorem suum (Hunyadi Jánost) potissimum ita vixisse, seque taliter gessisse, ut de eo nihil vere dici possit a quoquam, nisi quod ad summam probitatis lau-

dem pertinet, et magnanimae virtutis gloriam sempiternam. EA VERO, QUAE FORTE DE IPSO MALIGNITAS AUSA EST COMMINSICI, ET ALIOQUIN MINIME VERISIMILIA, ETIAM RATIONE TEMPORUM IMPOSSIBILIA ESSE FACILE CONJICIUNTUR.“

Az igazságnak ezen tiszta-derületű sugárát déli pontra emelé az hív Redactió, következő világoztatásával: „Quantus fuerit Joannes Corvinus Pater Matthiae vel inde conjice, quod eum vita functum Pontifex, totusque Senatus Cardinalitius, publico, et solenni luctu prosecuti sint. Qui eum a Sigismundo Imperatore, et Rege ex Valacha in Transylvania susceptum comminscuntur, rationem temporum nullam habent: fuit enim Joannes (de Hunyad) fere coevus Sigismundo, et jam 1379. inter Clientes Demetrii. Praeterea Sigismundus Transylvaniam 1592. primo ingressus est.“

III. A' Krónikíró Buthi Vojkot (a' Vajda' édes atyját) Havaselvöi Bojernek adja-ki. Szeretnék kételkedni, ha az Hunyadival harczolók' unokájik és kisunokájik az Havaselvöi szót oda mondták e, vagy pedig az hibáson értett Bojer íge miatt, ennek elébe Heltai maga csúsztatá.

Az etymologia talán útba vezet. — *Bojer*, (melly anyanyelvünkben is hazafiságot nyert) az Oláhoknak annyit teszen, mint *Nemes*, (*Nobilis*, *Edelmann*.) És így botlott a' Krónikaszerző, midőn *Nemes* (*Bojer*) Buthi Vojkot az Havasalföldi Bojerok közül valónak hirdeté. Annival inkább, mivel ugyan ő *Nemes* Morzsinai Erzsébetet, a' Kormányzó' édes anyját, *Bojer* lányának írja, de nem *Havaselvöi* nek is eggyeszer'smind.

Úgy vélem, hogy az Oláhorszázból Hunyad Vármegyébe valaha szakadt feles Oláh jobbágyok,

VI

kik amott előbbi Parancsolójikat Bojeroknak czímezték, imitt új Uraikat is akként kezdettek hívni. És ezért némelly odavaló Magyarjaink is Nemeseinket Bojéroknek mondák a' közbeszédben. Mellyet hitelesít kiváltképen az, hogy a' tisztelt Megyének Nemzetségei közül egyik; a' Bojér, és nem a' Nemes szót fogadá-elveteték névnek. — Továbbá hitelesít az, hogy ugyanott a' jelen korban az előkelő Úr és Úrné Bojer és Bojerásze szavakkal tiszteltetnek-meg néha, a' tekintetesség' megismerését kijelenteni-akaró Oláh jobbágyoktól.

Időnkben, az Erdélyi Oláh nyelvnek a' miénkhez jobban-simulása miatt, abban el kezdett ugyan avulni, Nemeseink' czímzésére, a' Bojer szó, és ez helyébe Nemes ígénket utánzó Nyemes szó jöve divatba. Igen ritkává lön derekason-emelkedő nyelvünkben is a' Bojér íge' használása, említettem értelemben. De az 1667. Art. nyomán Fejedem Apafi által Fiscális Jóságokból nemesített kétszáz Pusokának * Fogarasföldön létező maradékaik ma is közönségesen a' Bojer, Bojér nevet hordják. S tudtomra, senki sem vala eddigelő merész, ezeknek elejüket Havaselvöből általszállott Bojeroknak bérálni.

Ugyan Fogaras' Vidékéről vette eredetét a' virágzó Nagy-Berivoji Bojér Nemzetség, melly valóságos Magyar származásával méltán dicsekedhetik; és a' melly egyik tagjában, Nemzünknek egy munkás Irót, és egy másikban, az Erd. Törv. Kir. Táblának egy szeretetre méltó Köz-Bíró adott.

Ha egy pillantatot az elmúltakra is vetünk, úgy találjuk, hogy 1532 táján Ország-Bíró Nádasdi Tamás', Fogarasföld' Ura' testvéreinek, Ná-

* *Lásd, a' Comp. Const. V. R. XX. Ed.*

dasdi Annának férjét Majláth Istvánt, (ki Székelyföldi származású volt,) Bojernernek mondták a' közbeszédben. 'S innen meríték dátumokat némelly Hisztorikuszaink, kik azt nem-Magyaroknak írák.

IV. Heltai, Hősünk' édes anyját Oláh-nemzetűnek lenni nyilván nem erősíti, csupán gyanítani hagyja. Azonközben, minekutána tagadhatlan az, hogy Buthi Vojk Hunyadi Nemes Magyar volt, önnként következik, hogy Morzsinai Erzsébet is olyan vala. Ugyan is minden Nemzetnél, melly a' józan természetéztől és hajlandóságtól még el nem távozott, hasonló hasonlónak örül. És mind az hölgyesedő, mind a' férjesedő irtózik, idegen vérnek keverése által gyengíteni, korcsítani a' maga Nemzetét, az eredetit, a' tisztát. Igen gyönyörű alkalom adatik nekem itten, felhoznom Fels. Sándor Orosz Császárnak emez isteni mondását: „a' még ép Nemzet sem mire sem vigyáz inkább, mint arra, hogy gyermekei között a' házasság nemzetiképen essék.“ Melly kincsét Nemzetünk azon korban teljesen bírta és védte.

V. A' Krónikai koholmányban az hollós-gyűrűs czímer' eredése legfurcsább, és egyszer's-mind legtöbbet nyomni tetsző a' Mélyfontolók' körén kívül-esőknél.

De ezen mesterkélt Történetirási Gordiuszi göcsöt egy csapással ketté metszi V. Lászlónak Pozsonyban, 1453. Február' 1-jén kelt nevezetes diplomája, * melly a' második Értekezésben említetik.

* Ezen diplomát, a' Plassenburgi Levéltárban találtott Autographonból közli Spiess eme' munkájában: „Archivische Nebenarbeiten und Nachrichten vermischten Inhalts mit Urkunden.“ I Theil. lap 177—79. És Katonánk is innen ird-ki azt.

Itt meglepem Olvasóimat némelly Hisztoriai újságokkal, mellyek eddigelő tudva nem valának.

Tisztelt 's szeretett Keresztatyám 's Jótevőm B. Nalácz József, Szászvároson, 1820. Auguszt' 8-dikán a' tollam alatt levő kelme eránti biztos kérdezősködésekre ezeket felelé:

„Az hollós-czímer, úgymond ő, Aziai eredetű, 's azt Nemzetünk magával hozta-ki Fővezéri zászlóján * Európába.“

„Hunyad Vármegyébe, Székely Eldődeinknek oda-telepített csapatjai vitték legelőször az hollós zászlót. Melly alatt azok és sarjadékjaik, mint Kenézek szolgáltak. Kiknek, a' sok háborus viszontagságok miatt, elaprosodott kissarjadékjaik tekintetekkel együtt szinte címereket is elvesztették “ **

„Szerencsére, az Hunyadi Székely Nemzetiség, 's kivált ennek derék fia, a' Vajda kikapá a' címert a' feledésből, 's elosztatván Hunyad Vármegyének öszvetődült veszedelmeit, visszadá, 's emelvé annak előbbi díszét.“

„Az Hunyadba bevándorlott, és itt sáskák-ként elsokasodni kezdett mesélést kedvelő Oláhok vizsga szemekkel nézegették a' tábori veres zászlókon az hollót és gyűrűt, 's éjjel nappal égvén a' kívánságtól, O l á h - s z á r m a z á s u v á tehet.

* *De veteri instituto Rei Militaris Hungaricae ac speciatim de Insurrectione Nobilium. Pars I. Auctore Josepho Keresztury de Szinnerszek, Agent. Aulic. Vindobonae. 1790. — és Magyar Századok. Irta Virág Benedek (1 Dar.) nevű munkák' címkepein, mellyek a' Magyaroknak Pannoniába jöttét ábrázolják, hollós zászlót látni!*

** Nagy kár, hogy az én erkölcsi neveltetésem' szent oltára, B. Naláczí azon kútját, mellyből ez állításait merítette, előitem fel nem fedezé.

*Immer Thawienok nem spere Schwandt
 neben Sanyonoffe a hiesi Koonen
 bol ves kézes*

ni Hunyadi Jánosunkat, * hazudák erről és czímeréről azokat, miket, fájdalom! némelly Iróinknál is fellelünk. “

„Jegyezzd meg, édes fiam, hogy ez a' ravasz és babonás nép a' maga dicséretére, hasznára több illy hazugságokat ** koholt. Nincs olly elpusztult, vagy még fenn-álló vár, mellyről, és Építőjéről regét nem költött volna, czéljainak elérhetése végett. Például: holmi csudálatos átváltozásokkal tömött regécskéje által a' Dévai várat egy, barlangban lakott íráló Oláhné szoptatta két búvölő izmos Oláh tündér' mívének adja-ki. — A' Veczeli valahai várat (Tiriscum) egy ölnyi magosságu Oláh vitéz által felállí-

* 1791. az egész Erdélyi Oláhság nem pirult, több igaz Magyarjainkkal együtt, Hunyadinkat Oláhnak írni; — „*ex hujus (Valachicae) Nationis sine Joannes Corvinus Hunyades*“ Lásd, lap 23. *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae Jura tribus receptis Nationibus communia postliminio sibi adseri postulantium. — Cum notis Historico - Criticis I. C. E. Civis Transsilvanici. Ezen jól kiválasztott mottóval: „Non potest videri desuisse habere, qui nunquam habuit“ Reg. Jur. 208. in Digest.*

** Hadd fesse az Erdélyi Oláhok' characterét, Édernek egy jeles jegyzete: „*nostra admodum aetate. (1791) Valachos in publico hujus provinciae (Transsilvanicae) tribunali ad litteras metales Attilae in charta linaea, hodierno Valachorum idiomate, atque hodiernis ipsorum characteribus exaratas provocavisse, iisque vetera sua jura in pago Resinar confirmare adnisis fuisset.*“ Az előbb mondott *Supp. Lib. végén.*

Resindr. (fordításom szerint, Szurokfalu) a' régi diplomákban *Rosenara*, helységet Mátyás Királyunk, a' Geréb Péter' hitelensége miatt, 1467. Nagy-Szebennek ajándékozta. Melly Adománylevelet, a' Nemes Szász Nemzet' Biztosainak megtalálásokra, Kolozsvárat, a' Productionale, másként Tridicasteriale Forum alatt, 1819. Máj. 26-dikán Táblái Törvényes Másba magam vettem.

tottnak hirdeti, kinek világra-jövésekor, a' keresztetlen' meghalt gyermekek a' napot ették. — A' Váralja melletti hegytetőn hajdon volt várát (Colonia Aureliát?) egy nagyszakálu Oláh Oriáskirályfitól építtetnek vallja, kinek születése', neveltetése' és munkálodásakor rémjelene-tek, farkas-csillagok, erdőanyák, sertések-ké-vált vénbanyák látatának. — A' Vajda-Hunyadi vár-ról különösen azt meséli, hogy annak alkotása alatt, a' mész — kő — és fahordó Oláh napszámosok' könyörgésekre, a' gyakran öszveverődött fellegekből sárkányok szállottak-alá, azoknak terheket a' szirt' fokára felvinni. Melly rege' első részében az Építő Hunyadink Oláh lánytól született törvénytelen gyermekké alacsonyítatik: 'stbb."

„Továbbá ugyan az Oláhok az Harminczadok, Só- és Várházak előtt felütett Kétféjű sast * Oláh-eredetű czímernek híresztelik. 'S azon hitben nyavalyognak, hogy a' Macedóniai Világdúló Oláh ** volt, és, hogy az Erdélyi Oláhság Rómaiak' maradéka.“ ***

* *Lásd, a' Kétféjű-sas' eredetéről Spiessnek említtem munkájában; „der Reichsadler durch Siegel erläutert, I. Theil. 1—8.*

** *Ezt inkább az Óhitűek képzelik.*

*** *E' mellett leginkább az Eggyesült Görögval-lásúak tűzeskednek. — Azonban, ki tökéletesen meg akar győződni azeránt, hogy az Oldhok nem maradékaik a' Rómaiaknak, olvassa-meg a' már kétszer felhozott *Supplex Libellus* ra tett pontos Történetirásí — Critical jegyzeteket; és forgassa Kir. Tancsnok Tököli Sabbás Úrnak ezen munkáját: „*Erweis, dass die Walachen nicht Römischer Abkunft sind, und diess nicht aus ihrer Italienisch — Slavischen Sprache folgt.* Halle, 1823. l. 31.“*

Nem ide tartoznék tulajdonképen, még is a' mennyiben Hunyadink Oláhnaak, (Schwart. Stat. I. Th. l. 135.)'s e' miatt Római maradéknak tartatik némellyek-

től; igen szükségesnek vélem lenni, az idézett dolgozásokban levő erősegekhez csatolnom lehető rövidséggel saját okaimat is az Oláhok' hiúsága ellen.

1. Legelsőben azt kívánom észrevétni, hogy a' s o k s á d g á v a l k é r k e d ő (Supp. Lib. l. 54.) Erdélyi Oláhságnak egy r é s z é t, a' szegénység, 's más nyomorúság által elcsenevésszedni kénytelenített némelly Magyar eredetű V é r e i n k teszik; kik egykori származásokat érezve, mostani keserves sorsokat fájlalják, és a' jövődői boldog felderülést, helyredállást nem csak reménylik, hanem óhajtják is.

2. A' tulajdonképen való Oláhok későbbi lakóji Erdélynek, mint a' Magyarok. A' mi világos onnan is, hogy Dáciának ezek, és nem az ok adtak új nevet, kik az Erdély szóból csinálták Árgyál igéjeket. — Néhai Májor Péter (Küküllő Vármegyei Dícső—Szent—Mártoni születésű) Budán Censor, az általa 1819. kiadott, mesterkélts „Ortographia ROMANA” (Valachica) című munkájában lap 58. Árgyál helyett TRANSILVANIA szóval éle. Nem reménylővén talán, hogy Olvasóji között lesznek, kik helytelen cselekedetét egyszerezre átlátni és megczáfolni tudják. —

A' Transilvania igének az Oláh nyelvbe erőszakos keverése, ennek költött Római származását nem védheti, mivel maga a' Transsilvania szó is MAGYAR, és nem Látiumi teremtés. „Regionis nomen Transsilvania in Aula Regum Hungariae natum est, ac omnium primum aetate Andreae II. et Bela IV. Regum, ita dici scribitur que accepit”: szölv igen helyesen Benkő. Transsilv. I. Tom. p. 3.

Bod Péterünk az általa Nagy-Szebenben 1767. kiadott Párizspapai Dictionariuma' elébe irt Ajánlólevélben ezt jegyzé-meg: „Translatu est utilis hic liber (az említett Szókönyv) a Viro quodam Polyglotto in linguam Valachicam, forte in usum Principis Valachiae; cujus exemplar unicum in rationem Monasterii SS. Trinitatis Basilitarum Balázsfalvensis, non pridem tercentum florenis Rhenensibus coemptum est.” — Szeretném egykor ezen ritka könyvet általolvasni, 's reménylen, hogy ezáltal mind a' merész Májort, mind több hiú Követőjít több száz elfacsart Oláh szavakra nézve könnyen megpiríthatnám. —

3. Ha az hajdoni és mostani Rómának évkönyvein fel-és letekintünk, látjuk, hogy a régi Rómaiak míg nevedésben voltak, a meghódított idegen népek' Isteneikkel együtt, azoknak sok szavaikat is meghonosították; minekutána pedig nagyokká, hatalmasokká lettek, győzelmes fegyverekkel magok' nyelveket terjesztették: mint időnkben, a soká nyertes Franczidk a' magokét. Elhatalmazott az erővel szélesített Látiumi nyelv a' Római hirtokokban, és elhatott olyan Országokba is, mellyek Legiókat nem láttak.

Az új Róma, mint a' Keresztvény Vallás' főhelye, szorgalmas, buzgó Misszionárjai által a' deák nyelvet eljuttatá olytán Nemzetekhez is, mellyeknek a' Jézus' tudománya és Cicero' nyelve egygeránt újságok valónak. —

Ezeket előbocsdtván, mutassuk-meg, hogy az Oldhok' keverék nyelvében létező feles elrontott deák szavak, nekik Róm a i s z á r m a z á s t nem eszközölnek.

a) Dicső Eleink Rómának Törvényi szellemével bevedék nyelvét is. Melly által, Justinántól ismert, és nemismert sok deák igéket nem csak meghazafülsítának, hanem ezekhez magok is teremtének egy rakást. És mindnyájok közül számtalanokat megmagyarosítának.

Tanúink erre a' Magyar nyelven és Magyar tüzsel irt, de deákossággal tetemesen eltarkított Codex-eink, az Approbata és Compilata; úgy más egyéb Magyar nyelven kelt, és deák szavakkal vegyes Törvényes Írványaink.

Mellyek ellen méltó panasúra fakadt a' fíradhatlan munkásságú BodPéter, ez igéjében: „(Gondold-meg velem együtt.) 2. A Törvénytudóknak szólásait, a' kik viszontag olyan nyelven kezdetten beszélteni, mellyen a' deáktalan Magyarok nem értének.“ Lásd, Anyaszentegyház' Historiájában, az Előljáró - beszédet lap 10.

Nem lehet nem-szembetűnő és nem-vétkes a' deák nyelv értési szerfelett való szerelmünk, midőn némelly tulajdon igéinket is Római kaptára ütöttük; például, hamar ITUDO, pirongat ORIUM, 'stbb.

A' magyarított deák, és deákitott magyar szavakat Honnosinktól az Oldhok is eltanulták idővel. Így lón a' Magyar ajkon minduntalan' zengett Diéta, Kancelária, Káptalan, NotáriusCH, Prókátor, (a' Rómataknál Procurator non tett Ügyész t)

*pirongatorium; az Oldhoknál Dijéte, Ken-
czelerie, Kepteldn, Notáre SciH, Prokár-
ter, pirongatorie. — Ha az hézag befoglalnd,
ide tehetnének ezer meg ezer Dedk-Magyaros Tör-
vénysszavainkat, mellyek hasonlóan Oláhositva van-
nak.*

b) Nekem, az Oláh nyelvet szorosban-vizsgálónak úgy látszik, hogy abba fő dolgokat jelentő régi Római szavak nem igen csúsztak-be. Például, nagyon kedves igéjek vala a Látiumbelieknek, Comitia, mellyet az Oláh nem majmol. Az neki eredetképen, Szto bor. Úgyszintén Rex, Regnum, gloria, (Oláhúl, Kráj, Czäre, szlave) szavakat dedkosan teljességgel ki nem teheti.

c) Az Oláhok, közz szavaiknak is szembeötölő részét dedkosan nem mondhatják; például: bale (morbus) drum, kále, (via, iter) lesindát (impudens) mnyél (agnus) szerák (pauper, egenus, miser) 'stbb, Kurze Geschichte der Rebellion in Siebenbürgen. Strasburg, 1785. névtelen Írója. lap 13. az Oláhoktól a többek között így rajzolja: — 'Sime liebste Übung ist das Reiten' — 'Sime kancza, csi-kó; nálok nem dedkos — nevűek; például: jápe, (equa) minz (hinnulus, pullus equinus) — Rosa, Untersuchungen über die ROMANIER! (Walachien) 'stbb. Pest, 1808. című Értekezésében. lap 74. a jápe szót a dedk equa igétől erőlködik származtatni; olly igazán, mint lap 77. a valódi Tót-eredetű Oláh nyevászte szót a Dedk Vesta, vagy non invenusta igéktől.

d) Nálunk a nevelés eleitől fogva Rómais-levén, Tanulóink által anyanyelvünkbe sok dedkos szavak hoztattak-be. Mellyek tőlünk az Oláhok nyelvbe is általszivárogták. Én most csak hármat görditek-elő. — A Schola szóból lón előbb a Magyaros Iskola, és ebből aztán az Oláhos Iskale. Mit megmutatni onnan, hogy anyanyelvünk nem tári igéje kezdetén a két consonánst, az Oláh még szereti. Mert a Dedk-Német sANCT-ból is SZFint-ot formdla. — Ennél fogva az Oláh egyenesen a Schola szóból, ha ezt korábban tanulja ismerni, mint a Magyar; Skale-t, és nem iSKALE-t szabott volna. — Hasonlóképen a verve x (ürü) szóból csinálunk berbéc s igénket, és ebből az Oláh a magáét, berbécse. — Nem kü.

lőnben a' *Dedk Tabula*-ból leve a' *Magyar Tábla*, és ebből az *Oldh Táble*.

e) A' *Balázsfalvi és Nagy-Szebeni Iskolákba* járt *Oldhfiúk*, kiknek éretlen fejeikben jóeleve füstölgött azon hiú góg, hogy ők *Római fajták!* saját nyelveken erőszakoskodni indulának. Nevelőjük' kész segelmekkel, nem csak gondatlanságból, hanem megdalkodásból is többitek az új, szokatlan dedkos igéket a' meglevő, megszokott *Oldh* szavak helyett. Ez önnkénytt kifejlik abból, hogy az *Oldh* nyelv kimivelve nincsen, még is száz meg száz közéletbeli dedkos igéjét felvált-hatni sajátjaival. Például, új dedkos koholások drák vagy gyávol (*draco, diabolus*) domn, damne, (*dominus, domina*) frumosz (*formosus*) muntye (*mons*) nye (*nix*) 'stbb. Zméu, szépehie, vagy kokon, vagy zsupin, kokane vagy zsupenydsze, mindru, kodru, zepáde régi szavak helyett.

f) Az *Oldh* nyelv' dedkos közszavai között eggynd-melley ötlük előnkbe, mellyet inkább a' történet hagyja olyan formának lenni, mint a' majmolás' szesze. Például, az *Oldh* él a' per szóval az haj' (*capillus*) és szór' (*pilus, crinis*) jelentésekre; és ugyanazzal nyomja-ké a' körte, körtefa (*pirum, pirus*) igéket is. 'S e' miatt az *Oldh* per ezekből látatnék eredni. De azt kell hinnünk, hogy az *Oldh* is, valamint más akármelley nép, előbb adott nevet a' maga te-s-tén szemlélt tárgyának, mint az azon kívül levőknek. És így a' per nem a' *Római* nyelvből vétetett, hanem eredeti *Oldh* szó.

g) Az *Oldh*oknál több olyan közéletbeli szavakat szemlélnék, mellyek a' *Római* nyelvnek nem gyökeréről, hanem ágaí és messze kisdágairól kölcsönöztek.

Például: a' *Dedk* nomen, *Francziául* nom, *Olaszúl* nome, *Spanyolúl* és *Hollanduszúl* nombre, *Perziául* nam, nom, *Magyarúl* név, *Németül* Name, az *Erdélyi Szászoknak* nume, és *Oldhul* is N Ū M E.

A' *Dedk* sa po, *Francziául* savon, *Olaszúl* saponé, *Perziául* és *Törökül* sabon, *Oroszúl* és *Tótúl* szapun, *Németül* Seife, *Magyarúl* szappan, és *Oldhul* SZOPON. 'stbb.

Ezeket, 's több ilyen dedkos szavait épen nem a' *Római* nyelvből kapá az *Oldh*, mint később-eredetű nép, hanem azon, nálánál régibb pallérozott, és palléro-

zotta több Nemzeteiktől, mellyek közelebből, vagy távolabbról kölcsönöztek a' Lätiumi nyelvből.

Ugyan e' pont' rostája alá valók a' szobatudós Benkő által Transsilv. Tom. I. lap 479—81. feljegyzett dedkos Oldh igék is. Ő, ki nem érte igen jól Oldhul, a' többek között a' kd l szót egyenesen a' cab allus igéből meri származtatni; holott az teljesen a' Francia c heval szóból lett.

Benkő, az állításában habozó, Transsilv. Tom. I. lap 474. az Oldhokat a' Ró mai a któl mondja származni; és Transsilv. Tom. I. lap 498. így ír: „Hi (Bulgari) Valachis (a quibus parum differebant,) permixti nomen fere amittunt, aut etiam amiserunt.“ És lap 500. így: „Bulgari ac Bosnenses vix a Valachis differre videntur, si eorum originem ac commixtionem respicias“

Meg kell vallanom, hogy a' mi szorgalmas Orvosunk, Fűvésznök és Irónk Gyarmathi Sámuel is, kinek becses Szótárárt e' pontra nézve, bizonyos tekintetben használtam, némely Oldh szavakat O l a s z o s a n ad-első.

h) Az Oldhoknak dedkos Keresztneveik, és egyáltalában dogindjokhoz tartozó deákos igéjük figyelmet nem támaszthatnak; mivel o l l y a n o k léteznek minden Keresztényen Nemzetek' és Népeknél, kisebb, nagyobb mértékben.

Azonban szó nélkül hagyni nem tudom, hogy az Oldh Miatyánkba beszúrt dedkos c s é r (coelum) eredetképen ráj (ég, menny) valamint az ugyanott levő dedkos p i n y e (panis) azon kívül nincs szokásban, és ez helyett az eredeti Oldh szó, p i t e használtatik.

i) Az Oldh nyelvben sok G ő r ő g, T ő r ő k, O r o s z, és számtalan B o l g á r, S z l á v, N é m e t, M a g y a r igék vannak. Honnan, az Oldhoknak azon igen csekély számú dedkos szavaik, mellyeket s a j á t j a i k k a l fel nem cserélhetni, vagy talán be nem bizonyíthatni, hogy más nyelvek' segélye által kölcsönöztek a' Rómából; az irtam hét nemzet' nyelveiből vett ő z ő n - m e n n y i s é g ű Oldhos igékkel proportióba teljességgel nem tétethetnek. — És csak úgy kell néznünk azokat az Oldh nyelvben, mint a' miénkben s z e k e t: j u s, l i n e a p r ó b á l n i, r e g u l a, s o r s, v ő k s, ' s t b b. — É n ű g y sejttem, hogy az Oldh nyelv Czigány igék nélkül sem szükkölködik, — és ezt, ha a' Rév - Komáromi Gvárgyán Cuiba által, mint Lübeck Patriot. Wochenblatt.

jában, [1804.] Mai. S. 219. állítja, készített Czigány nyelv' Szótára kezemhez kerülne, meg is mutathatnám.

Mind ezekből megfogható, hogy valamiképen bennünket, sok deák és deákos szavakkal élő Magyarokat; úgy az Oldhokat sem szabad, a' nyelvekbe becsúszott és csúsztatott deákos igéjükért, Római maradekoknak tekinteni.

4. Azon Nemzetek, jelesen az Olaszok, Francziák és Spanyolok, mellyeknek nyelveik igazán *lydnyai* a' Latinnak; mindnyájon régi Római *Alphabet* tel élnek, és eleitől fogva az új Római Hitét valdák.

Ellenben az Erdélyi Oldhok mindég a' Keleti Görög Egyházhoz sziltottak, útdlva a' Római; kiknek vad türetlenségeket olvashatni *P. Andr. Illia S. I. in Ortu et Progressu Gentium ac Religionum p. m. 5, 6. — „Gens, úgymond Illia, ipsa (Valachia) rudis admodum et schismatici ac superstitionibus seculis superioribus involuta, Spiritum Sanctum a solo Patre procedere credidit; salutaria Orthodoxorum lavacra, caeterosque ritus damnabat exercebaturque. Exemplum a Clero accipe: adeo huic exosa fuere Catholicorum Sacra, ut si Romani Ritus Sacerdotum quempiam ad lapideam Valachorum aram rem divinam facere contigisset, illum funditus diruerit, ipsos etiam pavimenti lateres, velut pollutos everterit, aramque innovarit. Catholicis addictos Sacris gravi affectos morbo salutari rursus initiabant lavacro; renuentes honore privabant sepulturac.“*

1698. az Oldhok közül, *Fasching* szerint, nyolczvanezeren, *Cardinal Kollonics'* ügyessége által; és 1761. feldállított Székkatonaság' két gyalog Oldh Regimentje *Fels. Mária Theresia'* kegyelmes kezvezésére a' Catholicusokkal eggyesültek. Kiket a' Nem-eggyesült Oldhok szintűgy gyűlölnék, mint akármelly másokat, kik Római Hitet ismernek.

És továbbá az Oldhok Latán betűket soha sem használának. „*Die Walachen schreiben ihre Sprache mit eigenen Schriftzeichen, die aus dem Illyrischen entlehnt, Illyrische Buchstaben (Czinczárbe-tük) heißen*“ mond igazán *Marienburg, Geographie des Grossfürstenthums Siebenbürgen* munkájában, lap 81. I. Band.

5. A' *Katonarény* igen nagy tiszteletben vala a' régi Rómaiaknál. 'S ezek a' *Bellóna'* fiai nem csak penget-

ték ajkaikon, hanem hős-tetteikkel is bebizonyították szép maximájokat: „*pulchrum et decorum est pro patria mori!*” — Nézzük az Oláhokat. — Ezek nem ismerik az *agmen, centuria, cohors, manipulus* 'stbb. tiszteletes hadszavakat. És a katonálat jobban kerülik, inkább utálják, mint a klyvót, Milliószer kelle már tapasztalnunk, hogy, midőn Honunk veszedelben forgott, és Törvényeink szerint, újoncokra elmúlhatlan szükségünk vala, a fegyverfogható Oláh fiatalok erdőbe, hegyek és havasok üreibe rejtőzének-el, vagy ép tagjaik megbénításával igyekeztek magokat a katonáskodásra alkalmatlanokká tenni. — Üssük-fel itt a régi Történetkönyveket, melyekből kildáthatjuk, hogy a Római birtok után, miként az hab az habot a' felduzzadt vízből, úgy tolta-ki egyyik vándornemzet a' másikat Dáciából; és fontoljuk meg egész komolysággal, ha az olly félénk nép, minő az Oláh, megmaradhatott volna e, edes miéink' harczható törzsök-atyájinak oda-telepedéschig?

6. A' Kősjónak imáddóji, és az Építőművészet' buzgó kedvelőji, üzőji és terjesztőji a' régi Rómaiak Hazánkban is számtalan remekjeit hagyák-fenn a' Nagy-Szépnek és merész szorgalomnak. Azoknak mohlepte érzéketlen romjaikon, melyeket az Oláhok tisztelni nem tudnak, sőt taposnak szentségtelenül, a' Római Architectúra' szép sztilje ma is látszik. Ellenben az e le ve n Oláhokon semmi Római szín nem. Kiket ha Pszichológiai szemekkel vizsgálunk, aszeránt tökéletesen meggyőződünk. Ugyan-is azoknak lelki és testi tehetségeik, formájok, természeti hajlandóságai, indulatjok, szokásaik, babonáskodásaik, élésmódjok, templomaikban, házaikban, környékeikben, öltözeteiken, a' Chinai és Török tarkaságokkal rokon csifrájik, Indusz-minéműségű ábrándozásaik, lyányvásárjaik, Kelusery és Betute nevű, Chinai-ízletű tánczaik, ug-ráncsoldsaik inkább 'stbb. és az, hogy az Oláh nő örök rabnéja férjének, igen helyesen keleti származásokra mutatnak.

7. Illetnem kell még egyyét, hogy az Oláh magát nyelvén RUMIN-nak nevezi. — Itt különösen figyelmezní kérvén Olvasóimat azokra, miket Tanácsnok Tököli Úr elmésen és helyesen ir lap 18 — 21. az et ha e e olim memini sse juvabit miatt, felhozok valanit a' Rumin szó' furcsa származása felől.

Tegyük-fel, ha teljeséggel meg nem is engedjük, hogy a' Rumin szó Romanus igéből erede. Ez másként meg nem esheték, hanem csupán így: „a' mai Oláhország hajdon Római tartomány, ROMANA Ditio levén, az idővel ebbe költözkhödött Oldhok, azt, mint egykor ollyat, magok' nyelveken ekként keresztelének-el, Czárá RUMINYÁSZKE. —

Annakutána, midőn az Oldh magáról mondani akará, hogy ő OláhországI; de nyelve képtelen levén ez öszvetett adjectivot kitenni, facsará annak jelentésére a' Rumin szót. Mellyen, hogy kezdetben sem Római származásu ember, hanem egyenesen Oláhországi, az az, Rómaiak által valaha birt Tartománybeli értetett, nyilvános; mert ma is, ha egy Erdélyi Oldh egy Oláhországgival ismeretlenül öszvetáldkozik, és az eggyenyelvű Rokokon között kérdés támad azeránt, hogy, mind az, mind ez, hové való? „az Erdélyi Oldh magát ARGYELAN-nak (Erdélyi Oláhnak) az Oláhországi pedig RUMIN-nek (Oláhországi Oldhnak) mondja. — Az Oláhnem-tudó, de az irtak' voltaképeni megérthetésében gyönyört lelő, teremtse maga' elébe azon köz tapasztalást, hogy a' Pannoniában lakó Idegen is, ha anyanyelvünkön megszállal, magát nem mondja MagyarORSZÁGI-nak, hanem röviden MAGYAR-nak. Azonban ez és a' amaz szállásmód között különbség van, mivel az Oláh nyelv szűkségből teszi, mit az Hunniában élő Magyarul-tudó Jövevény szó kásból cselekszik.

Óhajtanunk kell, és igen nagyon, hogy az Erdélyi Oldhok ezen bőszálmódokból valahára ébredjenek-fel, és tiszta, 's érett elmével emlékezzenek-vissza, hogy szerencsétlen elejik hajdon Bolgár — és Oláhországban a' Duszpotizmusz' súlyos jáрма alatt nyögtek; ökmagok pedig, a' szerencsések, a' szelid Magyar égalj alatt, józan Törvények szerint, mennyi jót élvednek kényelmesen; és ennek belső érzete miatt, piruljanak, a' nekik szállásokat, lakhelyeket adott Birto-kosok' jusaikat holmi légirásaikkal tovább is sérteni.

Valamelly Nemzet' alapját derekason megvetni tudni, dicső rény; ellenben sülyvedését eszközölni, vég-hetlen gyalázat. Azt kérdem tehát röviden az Oldhok-tól, mi háromlanék redjok, ha bebizonyíthatnák, (a' mi teljes lehetlen,) hogy ók Római maradékok? Örökös szenny, az elfajzásért.

„Végtére nyujtok világosítást Hunyadink' édes atyja felől. Nem rég láttam volt egy tudós barátomnál Nagy - Lajosunknak 1378. kelt diplomáját, mellyben Székely * Vojkról, mint Hunyadon Birtokosról emlékezett. Fájlnalunk nem lehet eléggé, hogy mind ez a' becses kincs, mind más régiségei azon kedves Időtöltömnek, egy szerencsétlen tűz által közelebbről elégték!“

Ekként is megsemmisítetik a' Mesember Hel-tai által elterjesztett rege. Ki fejességéből nem foga-

Azért térjenek magokba, kik az egész Emberi Nem, egykori csecsemői korának kismásai, és igyekezzenek gyermekü állapójokból kikelni, 's Jötevőjök', Pártfogójiknak a' Magyaroknak nyelveket, és műveltségeket, csinosodásokat férfijuson magokévd tehetni; és így mind ezeknek, mind önmagoknak boldogságokat dicséretesen magosítani.

* *Ámbár csáfokhatlan, hogy az Hunyadi név, Praedictum a volt, és nem vezetékneve Vajdánk' Nemzetségeinek, mint ezt azok hiszik, kik Hunyad Ink' nevében az I betűt Y-nal bélyegezték - meg: mindazáltal idvezlettnék reményilem, három közönséges észrevétemet el nem hallgatni.*

1. Erdély valamint ma, úgy hajdon sem ismeré az előnév' nyerését. Hanem illyennel éltek gyökeres Nemzetségeinek Tagjaik önnkény szerint, azon falukról, mellyekben, vagy mellyeket birtak akár Kirdlyadomnyok mellett, akár, a' Székelyekként, az első foglalás' jusánál fogva.

2. Az előkorban Erdélyben nagy szokássá vált, a' vezetéknevek helyett keletbe hozni az önnkényesen felvett Praedictumokat, mellyek azokat többnyire vagy feledtségbe süllyesztették, vagy némű kétkedésre alkalmas szolgáltattak. Hány régi tős Familia iparkodik ottan ma is, Előnévének hatalmas előzönségesedése miatt, kihalt vezetékneve' felelevenítésén!

3. Az hajdon időben Erdély' Nemzetségeinél a' több vezetéknevek' használása sokszor a' visszelésig gyakoroltatott.

Íme innen magyarázhatni annak valódságos okát, hogy ugyanazon régi Nemzetségeknek, sőt Személynek is, különböző diplomákban különböző neveik fordulnak-első.

dá-el Bonffinnak (III. 9.) azon, az ő értelme szerint, Alemann-mese elien tett rövid helyes czáfolását! És a' ki Néptanító levén, az akkori idők' Geniusza szerint, hozzá szokott volt a' csudás rege-beszéléshez. 'S az illyes manírt, úgy hiszem azt, Krónikájába, a' kis állapotból NAGGYA LETT HÚNYADIakról írván, be fogta volna úgy is vinni, ha neki Erről a' Traditio' eleven nyelve semmit sem regéljen!

Heltai' köréhez tartozó, és őt' követő némely Történetiróink a' sűrű homályt tudatlanságból, és talán készakarva is vonák Hősünk' születésére, hogy ezt abból, mint Khrónosz a' Khaoszból e' csuda-fényvilágot, bámúlatos ragyogásban ők hagyassák előállani. De a' kiknek, akár feltett czélból, akár gyarlóságból ejtett botlások megbocsátathatik, mivel nem tudták, mit cselekedtek!

Hazánk' Történeteit velösen vizsgálók, kik a' valónak szentelik egész életeket, 's minden gyönyörjeiket annak áldozzák-fel, örömmel látják, hogy hijában igyekezett az igazságtalanság' gonosz szelleme Hunyadi-Székelyünk' tiszta származását besötétíteni, mert ez a' sors' plánjában nem vala.

Külföldön, hol egyéberánt ellenünk sokat és mellettünk keveset szeretnek olvasni és írni; tetszett-fel legelőbb az igazság' csillaga, melly Hősünk' törvényes ágyból lett születéséhez kezde vézérteni. *

* Lásd, „*Dissertatio Historica de Joannis Hunniadis sive Corvini Hungariae Gubernatoris ortu et nativitate quam divinis sub auspiciis Rectore Acadamae Magnificentissimo Serenissimo Principe ac Domino Domino Guilielmo Henrico Saxoniae, Juliaci, Clivias, ac Montium, Angariae item Westphaliaeque Duce etc. etc.*

Felséges érzetek ébrednek - fel az Olvasó' lelkében, és szívéből 's ajkáról zeng az hála a' Gondviselésnek, melly fontos köz ügyünknek tudós belföldi Védőket rendel, kivált képen az itt következő nemzetrényes Irói Triumvirekben! Kik eránti forró tiszteletemet, derék Értekezéseiknek újdoni közre - bocsátásával kívántam megbizonyítani.

Ez által, és saját szorgalmommal, szerencsém van, régoltai egyenes óhajtásomat teljesülve látnom, 's lefizetnem egy részét azon édes, igen édes adónak, mellyel örökre tartozom a' századok' minden századjain élendő Mőse eránt Nemzetemnek, kinél magára nézve egy Nemzet sem szült

indultu superiorum a. d. Mart. MDCCVIII. Publice defendent Praeses M. Jo. David Bajerus Respondens Carolus Christianus Besser Lissena - Osterlandus. Jenae, Litteris Wertherianis. — Reimpressa ex Exemplari in celeberrima Bibliotheca Viri Doctissimi et Eruditissimi, Spectabilis ac Perillustris Domini Nicolai senioris Jankovich de Wadas, Complurium Incl. Comitatum Tabulae Judicariae e Primariis Assessoris asservato. Cura Josephi Thewrewk de Ponor, Jurati Causarum in Hungaria et Transsilvania Fori utriusque Advocati. Pestini, Typis Matthiae Trattner de Petroza, 1824."

Melly Értekezés ezen gyönyörű kezdettel díszeshedik: „Adeo illustre ac decantatum est inter scriptores nomen JOANNISHUNNLADIS, (de Hunyad) ut hospitem eum in historiis esse oporteat, cujus solae peregrinentur aures, neque in pervagato de viri hujus rebus gestis sermone versentur. Heroem illum vocant incomparabilem, quotquot aliquam ejus mentionem faciunt; in vituperando eo, quantum scimus, nemo, in laudando vero omnes pene occupantur: ut parum absit, quo minus exemptum illum putes a communi hominum plerorumque conditione, qui, cum ab his laudentur, ab aliis interim culpam se sentiunt."

nagyobbat; ki úgy ment-elő az érdem' pályáján, hogy minden törekedő polgártársainak előmenetét eszközölné; ki előtt saját méltóságának előmozdítása, és a' Nemzet' jólléte eggyeránt szentek voltak; * és a' ki különösen, a' Szent Koronához és a' Kormányzóhoz hív Nemes ** Székely Kenéz - Ösömet Ponori Pétert, és ez által két testvérét és két rokonát, Hátszeg' Vidékén nem csak az általa Jure Kenesiatus bírt Ponornak harmad részével, hanem e' mellé (Ponor-) Ohábának is harmadával mindégre megajándékozá. — És ezen buzgó iparkodásom és fogyhatlan hódúlatom által akarom megnyerni létemnek a' legszebb partafüzetet!

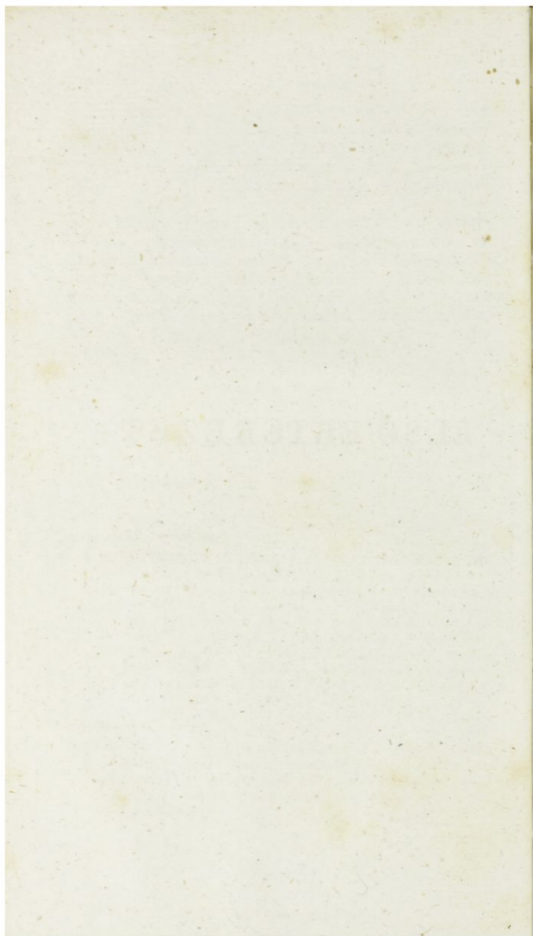
PONORI THEWREWK JÓZSEF,

* RAGYOGJON ÖRÖKKÉ HUNYADI, ÉS LAKJON BENNÜNK LELKE. — Kazinczy után.

** Mikor az Irónak önnmagáról és Nemzetéről geről kell beszélnie, sokféle Olvasóji miatt, az igazat vagy elhallgatja, vagy félve mondja-ki. Ez utolsó velem is megtörtént itten. Azonban reményilem, senki sem fog göggel vádlni, a' szerénység' tónján szóltam valóért. Ugyan-is az Hunyadba teleptett Székelyek, már mint olyanok, mindnyájon Nemesek voltak. És a' Székelyek és Székelyek közötti különbségek sokkal későbbi idők' szüleményei. 1562. Jún. 29-dikén, Segesvárott; és 1595. Dec. 3-dikén, Gyula-Fejérvárott tartott Országgyűléseken fosztaték meg a' Székely Nemzet eggyik része nemességétől: e' két szomorú korszak előtt pedig, Tagjai eggyenként teljes szabadság' és személyes nemesi állapotban éltek,

ELSŐ ÉRTEKEZÉS.

Gubernátor Hunyadi Jánosról való értekeződés, mellyben megbizonyítatik, hogy nem volt szerelem' gyermeke.

(Kolozsvártt, 1811, egy más Értekezéssel 32 lapra. 8.)

A' nagy Fejedelmi Embernek, Hunyadi Jánosnak származása, 's Háza' megírásában, a' mint azt az emlékezetek megírták, az Igazra nézve egy hibát, és a' dologra nézve két híjányságot találok. A' hiba az; hogy ötet az Irók közönségesen szerelem' gyermekének és Zsigmond Császár' fijának teszik; a' híjányság pedig az; hogy két szép dolgot nem jegyeztenek-fel róla. Az egyiket azt, hogy Hunyadi János eredetére nézve Székely volt, és Székelynek is hívattatott: a' másikat azt, hogy még egy, vagy talám több testvére is volt, mindenik Hunyadi János.

Legelső Hunyadi't találok egy Hunyadi Mihályt, a' Hunyadi Székely János' fiját, a' Budai Káptalannak egy 1551. kelt Levelében; melly Levelet hoz-elő Ország' Bírája Pál, az Erdélyi Vajda Zdenozi Tamás' dolgában 1553. kelt Ítéletében „Johannes Székely de Hunyad“ Hunyadi Székely János.

Másodszor találók a' Báró Keller által, a' F. Kamara' Leveles - Házában Pozsonyban készített kézírásban levő Ország' Báróji' 's Ispánjai' neveknek sorában 1450. egy Hunyadi Jánost Thuróczi Vármegyei Fő - Ispánt.

Harmadszor a' Szent Mihály' Templomában Károly - Fejérváron találtató régi köirások' rendiben, a' N. Prépost Szeredai' Gyűjteménye szerint találók egyszer'smind három Hunyadi Jánost. A' deák Irásnak értelme magyarul ez: „János nevű Katona, a' Gubernátor' Atyjafija. Jutott legyen a' mennyei Karokhoz! MCCCCXXXIV. Eszt. Hunyadi“

Ugyan ott alább:

„Itt temettetett Ifjabb János, katona; a' ki Hunyadi nak hívattatott; az ő Öccse. *

Hogy ebben a' két irásban három Hunyadi Jánosról legyen emlékezet; nincsen kétség. Egy a' Gubernátor; más az Atyjafija, az 1434-beli; harmadik az Ifjabb János, az ő Öccse.

Az 1434-beli János ki volt, arról semmit sem tudok mondani. A' másiknak pedig, az Ifjabb Jánosnak nyomát találom Gubernátor Hunyadi Jánosnak Erdélyi Vajdaságában 1442. kelt egy Levelében. Annak rendében, maga' idvességéért; 's néhai öccse, Katona kisebb Hunyadi János Erdélyben, Haza' szolgálatjában meghalván, az ő lelke' enyhüléséért a' Káptalannak ajándékoz némelly falukat. „Intuitu nostrae salutis, úgymond, et quondam Egregii Johannis minoris de Hunyad, Militis Militum, Fratris

* *A' deák Text így hangzik: „miles vocatus frater gubernatoris sit iunctus coelicis choris anno dni mccccxxiiii. de hunyad. hic est tumulatus iohes miles minor de hunyad vocatus frater eius.“ Kazinczynak Erdélyi Levelei közül a' XIX -ből jegyzé - ki a' Közlő.*

nostri charissimi, in actu Reipublicae, in Partibus Transylvanis defuncti“ Szered not. Cap. 88. I. Ki volt ez a' kisebb Hunyadi János?

1439. kel Albert Királynak Hunyadról egy Új-Ajándéklevele. Kérték tőle azt egy Hunyadnak két fiai, mindenik János nevű. „Johannes et alter Johannes, uterque filii Oláh de Hunyad.“ János és a' más János mindenik Hunyadi Oláh' fiai.

1440. Lengyel László ismét Új-Ajándéklevelet ad nekik. „utrique Johanni, filiis quondam Voyk de Hunyad“ mind a' két Jánosnak; néhai Hunyadi Vojk' fijainak. Magokból az Eredeti-levelekből.

1453. emlékezik V. László Király is a' Besztercei Grófságról a' Gubernátornak adott Levelében, a' Gubernátornak egy János nevű öccséről. „ipse et egregius alter Johannes, de ipsa Hunyad, Miles, sibi sanguine frater.“ * Ő és a' Nemzetes, másik Hunyadi János, Katona, az ő vérszerint való Atyjafija. Ez a' János, úgy tetszik, épen az, kiről az 1439 - 1440 - és 1442-beli Levelék szólnak. Katona, XIII. 873. I.

És így az öreg Hunyadnak legalább két János fija! ez ma csuda volna ** talám; de régen megvolt, nincsen példa nélkül.

* Lásd Spiessnél, „Aufklärungen in der Geschichte und Diplomatie“, ezen cím alatt; „Anhang einiger das Königreich Ungarn betreffenden Urkunden, wovon die Originalien im Jahr 1785. aus dem hochfürstlichen geheimen Archiv zu Onolzbach nach Wien ausgehündigt worden sind, und welche den Liebhabern der Ungarischen Geschichte sehr willkommen seyn werden.“ lap 268. — A' Közlő.

** Ezen régi Székely - Magyar szokás Hunyad Vármegyei Nemzetsegemnél is gyakoroltatott. Például; Ősatyámnak Ponori Thewrewk Jánosnak két János nevű fija volt, a' Nagyatyám, és ennek öccse, ki Ponori Thewrewk Danielt nemzé. —

1515. kelt Levele Károly Királynak ezt bizonyítja: hogy tudnillik, az Erdélyi Vajdának Lászlónak, László neven eggyeszer'smind két élő fiai voltak „accedens ad nostram praesentiam, úgymond, Magnificus Vir Ladislaus, Vajvoda Transylvanus et Comes de Zonuk pro se, et pro Ladisla o Magno, et pro Ladisla o Parvo; filiis suis,“ Mí előnkbe jövé a' Nagyságos Férjfiu László, Erdélyi Vajda és Szolnoki Ispán, magáért, és nagyobb Lászlónak 's kisebb Lászlónak, az ő fijainak képeken.

Ezekből igaz az: hogy a' Gubernátor Hunyadi Jánosnak, egy más Hunyadi János nevű testvére volt; hogy nem csak annak az Ifjabb Hunyadi Jánosnak, hanem a' Gubernátornak is egy és ugyan azon atyjok volt, az öreg Hunyadi Oláh * Vojk; hogy a' Gu-

Figyelmezeknek kell még azeránt is lennünk, mennyire szeressék a' tisztelt Megye' Nemzetsegei a' nagy Vajda' emlékéet fenntartani, midőn Ennek keresztnevét gyermekeiknek olly sűrűn adják és adják. Ugyanis mind néhai édes atyámat, és ennek korán elhalt eggyik fiját, mind említettem Dániel bátyámnak eggyetlen élő-gyermekét Jánosnak hívták, és hívják. Lössádban pedig, hogy másokat elhallgassak, tizen nyolczadik Fekete Jánost találni. —

Továbbá kandi Olvasóimért ideiktatom, Budai Éssaás és Ferencz derék Íróink' eggyik testvérek' fijának, Budai Endre széptapasztalású ifjú-barátomnak azeránti tudósítást; hogy „Deregyőn Zemplinben egy János nevű Ref. atyának két életben levő János nevű gyermeke van, eggyik az első feleségétől, másik a' másodiktól.“ — A' Közlő.

* Némellyek az Oláh vezetéknev miatt, Hunyadi Oláh (Buthé, Székely) Vojkot Oláh-nemzetűnek tartják lenni. De ez épen ollyan neveltség, mint az volna, ha valamelly hígeszű pribék Udvarhely Széken az Oláhfalviakat, kik eggy szót sem tudnak Oláhhál beszélni, falujok' nevéért Oláhoknak mondaná. — A' Közlő.

bernátor Hunyadi János sem nem egyedül nyerte, sem nem egyedül bírta Hunyadot, a' fennebb előhozott Levelek szerint: hanem a' Hunyadi nevet a' Jószágról Hunyadról viselte ugyan; de mind a' Jószágot, mind a' nevet az ő Eleji is bírták és viselték; és az reája, az ő testvérével együtt, az atyjáról szállott, közelebb Hunyadi Oláh Vojkról. És így, hogy a' Gubernátor Hunyadi János a' Zsigmond Császár' fija, 's egy kaczer szerelem' gyermeke volt volna, egy megavult, de csak költemény. Igaz, hogy Hunyadi János és az öccse eggyeránt mind ketten már Zsigmond Császár' idejében elő kezdetek volt menni, és Szentelt Vitézek is, Udvari Katonák voltak, a' fenn előhozott 1455beli Levél szerint; de tessék megnézni a' Hunyadi Ház' Leveleit, mellyek közül nekem csak némelyeket, és csaknem egy pillantatig volt szerencsém látni: hogy pénzzel épen nem Zsigmond Császár' segítette a' két Hunyadit; hanem ök eggyütt a' Császárt; és a' melly feles Jószágokat a' Császártól szerte a' Temesi Bánátusban, 's Szeremben nyertenek is, azt mind kész pénzen és eggyütt vásárolták tőle. De

Még egy újság vagyon! Hunyadi János Gubernátornak az ős neve Székely volt. Meglehet, hogy az 1555beli Kézírás szerint, a' Gubernátor' Eleje azok közül a' Székelyek közül való volt; kiket Arad' vezérsége alatt István Király Hunyad Vármegyébe szállított volt, az Oláhország felől való határok' őrzésére az Oláhok ellen Szállás-Patakától fogva Zaránd Vármegyéig, és a' mint látszik, le Dobráig; melly Jófőnek, 's Jófő' Vidékének neveztetett. Meglehet, mondom, hogy, mint a' Lozsádi * 's több körülbe

* *Lozsád, (Seminárium Hunyadban a' szűz Székely nyelvű,) mint az hánykódó tenger' magját diadallal*

lakó, fegyvert viselő mai Nemes Katonáknak; *
 úgy sok kisebb, nagyobb birtoku Hunyad Vár-
 megyei ** Fő-Nemeseknek, 's azok közt Hunya-

felülmúlt ósz csup, úgy álla-fenn századokon keresztül, a' zenebonák' vérözöneben; és most, midőn Iste-neink' kegyéből csendességünk van, látatja széptűzű Férjssjai', és deli Asszonyaiban, egekbehatott Ós-Baj-noklakójinak egykori lángjokat és keceket. Látatja, úgy nevezett Nemzeti Gyűléseiben, hogy a' Magyar' gondjainak legfőbbje, gyorapítani egyenlő a- karattal a' legkisebb egyesületben is a' köz boldog- ságot. —

Az Erdélyi 1790-diki Diéta' jeles Jegyzőkönyvének 102. lapján levő Kérőlevél szerint, az említett Helység' Nemességének Elődöei Fejedelem Báthori Kristóftól 1580. Auguszt' 4-dikén nyertek Új-Adománylevelet: mellyből, és más ugyanazon Nemességet illető régi diplomákból, Hunyad Vármegye' Történeteinek vilá- gosítására tartozható dátumok' velős tudatásdt; nem különben tudós felfedezését Lozsád' legelső gyökeres Familiájának, óhajta a' Közlő. Ki annak mai hét fő Nemzetségeit ismeri és tiszteli.

* Történettudó Arankánk által elhallgatott Hunyad Várme-
 gyei Székely-Faluk közül nevezetesebbek; Al-Pestos, Rákosd, Hosdát, (hÓsdát?) Keresztúr, Kis-Barosa, Mogyorosd, Keresztyén-és Száraz-Almás, Bácsi, Al-
 só-és Felső-Szilvás. Mellyekben lakó Nemes Székato-
 naság' régi Adomány-és Okleveleinek bő forrásokból
 hogy sok becses Történetirási ismeretet lehetne merite-
 ni, azt hiszi a' Közlő.

** Hunyad Vármegye, (mellynek az egész Ma-
 gyar Korona-alatti Megyék között, csak egyedül van
 három Al-Ispánja,) úgy fénylik Dácia' tüzestei közt,
 mint a' teljes hold az apró csillagok' sorában. Ugyan-
 is annak, a' bölcsesség' és Státusművészet' belső szen-
 tségében tanult főtörvényeket követő Székely-Magyar
 Tagjai messze-távol idők olta buzgón őrizték, és híven
 őrzik ma is nimbuzspártárta Arpádunknak Ásiából hoz-
 sott lángszellemét. De talán azt vetendi valaki nekem;
 „kötelessége az Athénebelinek, magasztalni az Athé-
 neiket.“ Feleljen olyannak helyettem és mellettem,
 jelesen, idvezelt Anya-Vármegyémnek, Déván, 1790.
 Jún. 2-dikán tartott Köz-Gyűlése' nyomtatásban létező

d i Jánosnak is Eleji azok közül a' megszállott

nevezetes Protocolluma, mellynek 3-dik lapján, annak Rendei Magyarország' Státusaihoz a' többek között ezt írják: „Vármegyénk dicsekedhetik azzal, hogy EREDETÉRE nézve Nemes Magyarországnak valaha Gubernátort adott, úgymint örök- emlékezetű HUNYADI JÁNOST, sőt annakutána elfelejthetetlen Királyt is, MATYAST!“

És feleljen a' Polgár — Katona — és Művészrény' pályáján Önnagokat, Honnokat, és az egész Nemzetet hajdon dicsőített, és a' jelenben dicsőítő Hunyad Vármegyei Férjfiak' szép száma. Mellyben kiváltképen ragyogtak, és ragyognak tündöklő Törzsök-Familiáikkal Maros - Németi és Nádaskai Gróf GYULAI IGNACZ, és Branyicskai Báró JOSIKA JÁNOS Ó Exeljok, kik, Az tudnillik, mint Horvát — Dalnát — és Tóthországi Bán, 's nagyhirű Hadvezető; Ez, mint az Erdélyi Kir. Kormányzók' Rendes Elöl-ülője, az Hős-Bán és Vajda HUNYADINak egykori magos székét töltik!

*Továbbá, az előbb Királyi Kincstartó, Várad Püspök, Minister, aztán a' csecsemő Zápolya János-Zsigmond' Gyámja, özvegy Ysabella' Corregense, utoljára Erdélyi Vajda, Észtergomi Érsek, Magyarország' Prinds, és Cárindál, 's ellengyöző Hadvezér MARTINÚZI (Utyisenics) GYÖRGY, * Branyicskának valahai rényes Birtokosa! (szül. 1482. Dalmatidnak Kamissák nevű helységében, meggyilkoltatott Alvinczi Kastélyában 1551. Dec. 19-dikén.)*

*Nem - különben, a' Bethlenek és Bánfiak; kik között legforróbb hálemléket érdemelnek az halhatlan Fejdelem BETHLEN GÁBOR, ** (szül. 1580. Ilyén, † 1629. Nov. 15 dikén, Gyula-Fejérváratt.) 's*

* Egyetlen Plutárchunk, Kazinczy könnyű és meleg tollal festé ezen Hőspap' életét a' Tud. Gyűjt. 1820. XI. Köteté' 87—97 lapjain. — Honnan gyönyörrel említtük meg, hogy a' tisztelt Biograph a' nagy Martinúzi' testvérének, az Ér - Keserűi Fráter Nemzetség által egyik maradéka.

** Lásd, ezen igen ritka Munkában: Monumenta Pietatis et Literaria, Virorum in Re Publica et Literaria R.

Székelyek közül valók voltak, kik az erdős

ennek öccse BETHLEN ISTVÁN, a' Tudósokat becsülő, 's Honni Literatúránkat előmozdító Hunyadi derek Fő-Ispán; és nehaj Gróf BANFI GYÖRGY Erdélyi Kir. Kormányzó Ő Exclja. (szül. 1746. Dec. 24-diken, Piskiben, † 1822. Júl. 5-diken, Kolozsvárratt.)

Végre a' Barcsaiak, Bornemiszák, Balidk, Báyák, Görök, Györfiek, Korniszok, Kendefiek, Kúnok, Naldócziak, Nopcsák, Pogányok, Szilvásiak, Váradiaak, Zeykek! stbb.

Visszemlékezhetlen idők oltá megrögzött, köz-szellem- és tudásszükségben sinlődést jelentő örjögés szádguldozik még is az Erdélyi pórnál, hogy Hunyad Vármegye' lakosai egydaltjában Oidhok! Innen eredt azon bitang hir is, mellyet némelly előítéltes Iróink mind régen, mind az újabb korban, a' nagy Székely-Magyar Hunyadi felől, csupán születése' helye miatt, elterjeszténi nem dtallottak.

Nem tagadhatni, hogy Hunyadban számosabb Oldhul-, mint Magyarul-beszélő lakik; de a' józanság tiltja a' többségtől vett elnevezést, 's az Hallót, annyival inkább az Hístorikuszt, arra inti, hogy a' valót vizsgálja szorosán, holmi üres beszéden ne építsen, és tartsa mindég szemel előtt, hogy a' nesz mindent megszok nevelni, és, sem az igazat, sem az hamist nem méri egyenlő mértékkel.

Kedvem van még, itt megjegyezni, miket elpalástolni semmiképen nem lehet. Hunyad, Erdély' minden Vármegye'jé között, legtöbbs és legjobb Magyar

lustrum, selecta. etc. Francofurti ad Moenum, 1701. Pars secunda continens varia Pietatis et Eruditionis, Virorum superioribus duobus seculis celebrium Monumenta. lap 227—238. Joannis Dayka Keservini, Aulici Illustrissimi Principis Transylvaniae Concionatoris Epistola ad Davidem Paréum, Alba Tranniae 28. Jan. 1618. melly Bethlennek magos származását foglalja magában.

Csik-Szentiványi Kerekes dolgozó Bethlen' biographiáját második kölgyesedéséig, mi annak Életképeben lap 40 említve van.

helyeket a' 'Vajdák' engedelmeikkel kiirtván, 's

Írókat szült eddigelő Nemzetünknek. Ne feledjük, hogy az, ezeket akkor kezdé adni, midőn Magyarjai a' véghetlen viszontagságok, háboruskodások miatt tetemes apadást szenvedének.

Miként a' Caucasusz' vadon odvaiból süvöltve kitört ádáz Orkán, melly képes minden előtalált plántát, élőfüt, épületet, barmot, embert megfojtani, öszverontani: úgy rohana számtalanszor ellenünk Stambul' szilaj láznépe, 's az esk', alirás', peccsétnek, ennek az háromeggynek szent lánczait szétszakítván, véletlen', lopva önté-el határainkat. Hunyad Vármegye mindannyiszor nagyon ki vala téve a' zaboldzhatlan dühnek. Csendes völgyeinek békés Urai és Urnéji, kik hirtelenül menhelyet nem lelének, vagy felmészároltattak, vagy kemény rabszljakra fűzelve, az héttorony felé hurczoltattak.

Kinek nem jut eszébe, mennyi Hunyadi Magyar és Magyarne oltatott-ki közelebből is, Hórának szolgáláda által, melly ezen Megye' erős Magyarságát vette volt dúlása' és öldöklése' főtárgyául?

*Anyanyelvünk' helyre-állásának, és Nemzetiségünk' valódi érzésének kedves időszakában, 1790. Hunyad Vármegye hazafiúságának kiváltképenvaló jeleit mutatá-ki. * 'S azolta is geometriai gyarapodásban öregbedik buzgósága. Eggyik feledhetlen Fő-Ispánja, nehai Gróf Bethlen László alatt, minden Nemese nem csak Köz-Gyűlésein, hanem Tisztei előtt is, akár hivatalos foglalatosságban, akár más ürügy alatt, Nemzeti ruhában, (felöltött katonás s a g u m b a n,) csákósan, tarsalyosan, és kardosan tartozott megjelenni. És Ifjai az év' bizonyos részét mezőn, régi Kenéz - módon, katonai gyakorlásokban töltötték.*

*Magyar Törvénytíltje, mellyet szüntelenül gyakorol, és hatalmason tökélyesít, igen édes - zengésű. Glórs- és Ítélszékein csupán anyanyelven beszél és határoz. A' Magyar Szerzőket becsüli, és megjutalmaztatni serény. ** Gyakron válogatott némelly Tagjai*

* Lásd, Csik-Szentiványi Kerekes' Életképében, a' jegyzetek között.

** Lásd, az Erd. Muz. V, és X. Füzeteiben az Ajánlásokat.

jövevény Oláhokkal mint Kenézek a' Hát-szegi* és Dévai várak' segítségére megtelepít.

Színjátészó Társaságot képeznek, jeles Magyar Darabokat előadni.

*El nem mellőzhetni több jelességei közt, még ez egyet, hogy 1816. Auguszt' 5-dikén, Déván tartott Köz-Gyűlésében, a' Szászvárosi Ref. Gymnáziumnak, (melly rendszerint neveli Fijeit, és Nemzetünknek néha egy-egy kivált Irót is ad,) roskadt épülete' megújíthatására 8000; és az Hátszegi Kath. Iskolának, jobb lábra állíthatása végett, 4000 Mforintot ajánla. * A' melly Vármegye illyeket tesz, lehet e nem — Magyar?*

Valóban, ha Hunyad Vármegye korunkban is így rénylik, midőn Magyarjai kevesebb-számuak; igen csillogó volt az hajdon, mikor pezsgett. forrott benne a' Székely-Magyarország; mikor a' Polgári és Hadi Fő-Tanács létezett, és az Hős-Vajda, 's a' Nemzet' Fényei laktak az Hunyadi várban; és mikor ezen munitissimus habendi Senatus locus' keblében, és tája körül az a' bíbor uralkodott, melly most Kolozsvárratt, és környe körül mosolyog. — A' Közlő.

* *Hát-szeg (hátulsó szeg, szegélet) Székely-Magyar elnevezésű, mint CsutósSZÉG Csik-Székben, FegerSZÉG, RemeteSZÉG Maros-Székben, 'stbb.*

Ezen Királyi Kamarai Mezővárostól kapta nevét Hunyad Vármegyének harmadik Vég-Kerülete. A' Volkáni Passzusztól az egékbe-ömlő Reczézset (Oláhosan, Retyezát) havas alatt, nagy hegyek között, a' Vas-kapuig nyúló, 33 négyszegmértföldre terjedő, többnyire Székelyes nevű falukkal mintegy bevetett, igen termékeny, romános szép völgy, Hát-szeg' Vidéke.

Mellyet a' mi Strigy-Szentgyörgyi elmés Költőnk, néhai Zsombori László per licentiam poeticam Harczok' Vidékének irt. 'S ez új név az ottan történt hajdoni sok csatázásra emlékezni ingerel. — A' Közlő.

* *Lásd, ugyan az Erd. Muz. V. Füzetében az Ajánlást.*

vén; 's azután a' Királyoktól a' Szent Korona' igazságával magoknak megnyervén, nagybirodalmu Urak lettek. De ez csak lehetséges és hihető dolog.

Az 1551beli felebb előhozott Levél többre mutat. Ebben Hunyadi János, a' Mihály' atyja, nyilván Hunyadi Székely Jánosnak nevezetik.

Legvilágosabb és ellenmondhatatlan világosítást veszek pedig a' Zágrábi és Varasdi Nemeseeknek 1447. a' Magyarországi Rendekhez Hunyadi János Gubernátor ellen irt Panaszló-leveléből. Ebben Hunyadi János, nem háta megett, hanem szemben az egész Ország' színe előtt, tisztán Székelynek nevezetik. „Noveritis, úgymond a' Levél, quod Magnificus Joannes de Zekel de Hunyad, Gubernator Regni Hungariae.“ Legyen tudtotokra, hogy a' Nagyságos Hunyadi Székely János 'stbb. Alább ismét: „per eundem Zekell sic potentialiter occupatas“ mellyek így ugyan általa, Székely által hatalommal foglaltattanak-el. *Kercselich Not. Praelim.* 270. l. A' honnan maga is Kercselich Úr N. Cornidesz Úrhoz. irt egy levelében arra hajlik; 's az előhozott lapon is azt írja, hogy Hunyadi János Székely volt. Ide tesztem azt, a' mit ugyan ott Kercselich Úr hozzá-ad.

Hogy Thuróczi IV. K. XLVI. R. azokról a' Fő-Urakról szólván, kik 1448. a' Gubernátort a' Rigó' mezejére kísérték, 's azok között egy Székely Jánosról is, ennek azt teszi utána, hogy a' Gubernátor' testvére volt, „Johannes Zekel Domini Gubernatoris Consanguineus;“ erre a' helyre a' híres Történetiró Istvánffi a' maga Thurócziájában, a' levél' tiszta szélére maga kezével ezt a' jegyzést tette: „ennek neve Székula volt; úgy hívattatott az Oláhoktól és Ráczoktól; a' Magyaroknak pedig másképen Hunyadinak. A' jobb keze elvágatott volt az üt-

közeten, és Erdélyben Fejérváron temetteték el.* Ezt tovább nyomozni nem tudom. De ugyan, a' mondottakból elég világosnak látszik mind az,

* *De Regnis Dalmatiae Croatiae Slavoniae Notitiae Praeliminares etc. studio, labore, ac impensis Balthasaris Adami Kercselich de Corbavia etc. Munkában lap 270. ezek állanak. — Zagrabiensis et Varasdiensis Comitatus Nobilium universitas, ut Comites Cilliae sequens, eosdemque pro Banis Slavoniae recognoscens, non solum nuncios nullos Budam ad illa misit comitia, (Anno 1447. habita,) sed scripsit epistolam, adversus Joannem (de Hunyad) lamentatoriam tenore sequenti.*

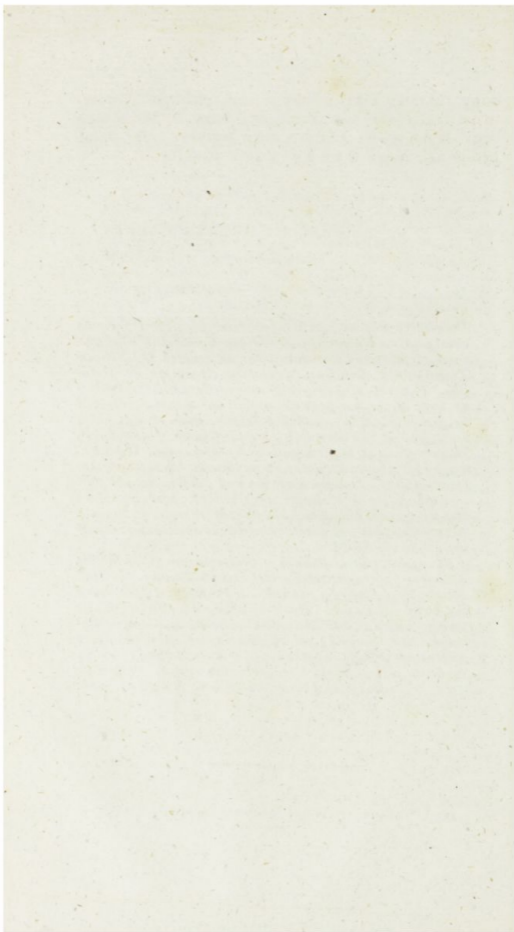
„*Spectabiles Magnifici Viri, caeterique Regni Hungariae Nobiles, Domini honorandi. Fidele obsequium cum promptitudine famulatus. Noveritis quod Magnus Joannes de Zekell de Hunyad, Gubernator Regni Hungariae, circa Festum Beati Michaelis Archangeli, nunc proxime praeteritum, his disturbiorum temporibus, missis et destinatis jobbagonibus, hominibusque et familiaribus suis in possessione Bosjako commorantibus, quasdam possessiones et portiones possessionarias Nicolai, filii Ladislai de Lodomerecz; nec non Gregorii, Pauli, et Ladislai filiorum scilicet ipsius Nicolai de eadem videlicet Lodomerecz praedictum, ac Lakthecz et Glavnicza vocatas: ac portiones Possessionarias in possessione Belavar vocata, in Comitatu Zagrablensi habitas et existentes, per ipsos omnes, jure et titulo, nunc et ab antiquo spectantes, et pertinentes, culpa eorum sine omni, simul cum molendinis, fluviis, nemoribus, et aliis suis utilitatibus et pertinentiis universis occupari fecisset, occupatisque uterentur etiam de praesenti contra Tregvam (Tregvam) publicam non pridem sancitam, consequenter potentia mediante. Super quo rogamus ipsas Vestras Magnificentias, quatenus praefatas possessiones et portiones ipsorum possessionarias, per eundem Zekell, sic potentialiter occupatas, juxta vim et formam Decreti, nunc per vestram universitatem Nobilium Regni Hungariae stabiliti et ordinati, eisdem exponentibus remitti et restitui facere dignemini et velitis justitia mediante. Scripta Zagrabiae in Octavis Festi Epiphaniarum Domini proxime praeteriti, Anno Dni 1447.*

hogy Hunyadi János nem volt a' Zsigmond Császár' fija, mind az, hogy legalább még egy Hunyadi János nevű testvére volt; mind pedig az, hogy Székelynek hívtattott.

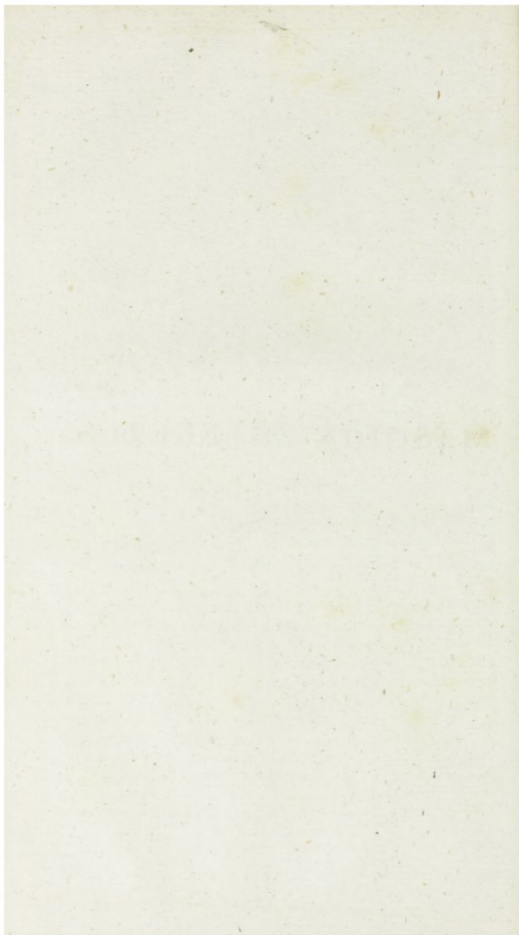
ZÁGONI ARANKA GYÖRGY.

Praesentes autem sigillis Judicum Nobilium fecimus consignari. Universitas Nobilium Comitatus Zagrabienensis. " Harum litterarum fide, ab erudito D. NN. ex Transilvania consultus, quae mea sit opinio de Natalibus Joannis Corvini? cum ille plenas eruditione litteras de hoc argumento ad me dedisset, reposui de genere Zekel, Joannem fuisse, dum et Thuroczius cap. 46. Joannem Zekel (quem Gubernator, Banum fecerat Dal. Croat. Scl.) Domini Gubernatori Consanguineum diceret. Notaret autem Isthvanfius: Johannes Zekel, huic nomen fuit secula, sic a Valachis et Tracibus vocabatur, jam Hunjad ab Ungaris, ei dextra manus detruncata in proelio fuit, et jacet in Alba Transilvaniae sepultus. " — A' Közlő.

Ki ugyan Kercselichnek „Historiarum Cathedralis Ecclesiae Zagrabienensis Partis Primae Tom. I.“ című Munkájában, lap 175 ezt leli: „Profecto si Joannes Zekely Banus, Dni Gubernatoris Consanguineus, uti Thuroczius narrat, in Campo Merulae, sive Cosovae, vel Rigomezoviae in magna illa Nobilitatis Clade occubuit, infausta pugna, Anno 1448. accidit, mense Octobri, cum eodem Anno Joannes Zekely Dal. Croat. et Slav. Banus inveniat. " —

MÁSODIK ÉRTEKEZÉS.

*Megczáfolása azon bitang hírnek, hogy
Hunyadi János Magyarországi Kor-
mányzó és Erdélyi Vajda vad öle-
lésből eredett.*

*Kazinczynak Gróf Desseuffy Józsefhez irt Erdélyi Levele i
közül.*

Dédács, Aug. 14-dik, 1816.

Hunyadinak születése felől különböző vélekedésben vagynak Történetiróink: némellyike ötöt vad ölelés' gyümölcsének adja ki, mások alacsonysorsu szülék' gyermekének, 's ismét mások majd Havasalföldi, majd Lengyel, majd Római Nemesek' maradékának; és minthogy a' lelketlenség mindég hajlandó, a' legrosszabbat venni való gyanánt, a' mí Hunyadink felől is elhatalmazott a' gyáva bitang hír. Hogy a' nagy ember Zsigmond Császárnak és Morzsina Erzsébetnek gyermeke, azt Heltai terjeszté-el; 's minekutána olly tekintetű Tudós mint Benkő József (*Transsilvania, Viennae, 1778. — Tom. I. pag. 559.*) Heltait kö-

veti, ó, a' ki előbb Heltai ellen perle: * nagy gyanu szállhat - meg bennünket, hogy az igazság azoknak felén áll, kik a' nagy férjait meg nem szentelt ágyból hagyják eredni. Ha Hunyadi nem tűz' gyermeke, ne v'itassuk hogy nem az; a' Benkő által példaképen felhozott Jephthén kívül is vagnak, a' kik így termettek, és még is tiszteltetnek, mert tiszteletesek voltak. De ha nem az, ha semmi ok nem hagyja hinnünk, a' mit a' gondolatlanok beszélnek: toljuk - el a' Magyar ég' legdicsebb ragyogásu csillagáról a' ködöt, melyet születésére Történetíróinknak szunnyadékonysága vont.

Zágoni Aranka György Úr, Birája az Erdélyi Fő-Ítélszéknek ** egy Ertekezésével ajándékozamag, midőn tőle Vásárhelytt, eljöttem, mellyben megmutatni igyekezett, hogy Hunyadi János Magyarországi Kormányzó és Erdélyi Vajda Hunyadi Oláh Vojknek törvényes gyermeke volt, és hogy familiáját, sőt magát is a' Vajdát, Hunyadi Székelynek is hívták. Ertekezése meg elent Kolozavártt, 1811. 8. rétbén, megtoldva egy más tárgyival, 52 lapra. Ohajtanunk lehet, hogy a' sok polgári érdemei 's hűsége miatt szíves tiszteletet érdemlő férjü fordított volna több szorgalmat mind előadására, melly csínatlan és zavaros, mind a' dolgoz' mélyebb kinyomozására: azonban a' munka így is alkalmas, hogy velünk némely előbbre - lépéseket tétethessen. — Onnan, hogy a' hős' atyjának Hunyadi Oláh Vojk tartatott; 's a' szerint a' mit Bonfin (Dec. III. 9.)

* *Transilv. Tom. I. l. 177.* — Az előbbi hibás véleményt a' később felfedezett, megismert igazság' méltóságos szavával feledtetni igyekezni, a' Történetíró kötelessége' betöltésének egyik szép vonása; de ha az általa már egyszer előállított valóság' tiszta tükrére utóbb Krajnyai durva darócztot iparkodik vonni, örök szégyenre kárhordatja magát. És ez Benkőnk' hűleiket valóban terheli. — A' Közlő.

** *A Törv. Kir. Táblának. — A' Közlő.*

mond, Hunyadi Butki Vojk, nem következik, hogy a' Heltai által elterjesztett hír nem való; az a' Hunyadi (Oláh, Butki, Székely) Vojk elvehető a' Zsigmond által megszeplősített leányt, 's a' gyermek, Vojknak házánál születvén, Vojkénak tartathatott. De tehát meg kellene bizonyítani, hogy a' mi beszéltetik, nem csak megtörténhetett, hanem meg is történt. Ellenben ha az a' fél, melyen Aranka áll, bebizonyítja, hogy Hunyadi Jánosnak eleji is Hunyadi-Székelyeknek hívták, 's Nemesek és Birtokosok voltak, 's így a' Vajda a' maga birtokát, 's nemességét, 's a' czímet, nem nyerte Zsigmondtól, a' hogy azt Heltai beszéli: úgy a' hírt teljes okkal bitang hírnek tekinthetjük.

Aranka, Kerceslich után, elbeszéli, hogy a' Zágrábi 's Varasdi Nemesek, panaszt tévén a' Vajda ellen 1447. a' Magyar Rendek előtt, ötöt Hunyadi Székely Jánosnak, 's alább csak Székelynek nevezték, jószágáról kapott praedicatumát, úgy mint keresztnévét is, itt elhallgatván; *Noveritis, quod Magnus Johannes Zekel de Hunyad, Gubernator Regni Hungariae — — — és per eundem Zekell sic potentialiter occupatus — — — De a' Hunyadi Székely familia Zsigmondnak ideje előtt már virágzott; a' Budai Káptalannak 1551. kelt Levele említ egy Hunyadi Mihályt, Hunyadi Székely Jánosnak fiját. Az itt mondottak szerint a' Vajda és Kormányzó Hunyadi Székely Jánost e' familia' tagjának, a' Hunyadi (Székely és Oláh és Butki) Vojk' fijának kell tartanunk; sőt az itt említett Hunyadi Székely Mihály' unokájának 's Hunyadi Székely János' kis unokájának is szabad tekintenünk; mely által a' Heltai által elhíresztelt mese, hogy a' mi Vajdánkat Zsigmond ajándékozta meg Hunyaddal, 's ezzel együttl az is, hogy ötöt Zsigmond nemzette, összeroggyan,*

Aranka úgy véli, hogy az itt említett Hunyadi Székely Mihály, 's atyja János, 's fija Vojk, 's unokája a' Vajda, azon Székelyek közül eredtek, kiket István Király Arad Vezér alatt Hunyadba szállított volt, hogy Erdélynek széleit a' be-beccapó Oláhországiak ellen ótalmazzák. Az itt megtelepedett Székelyek kiirtották az erdős helyeket, 's mint Kenézek (Kinézők, Felnézők, Felvigyázók, Előljárók) a' Hát-szegi és Dévái várak' segélyére jövevény Oláhokkal megnépesítették, később a' Királyoktól felkérték, megvásárlották, 's a' vidéknek urai lettek.

Hogy a' mí Hunyadiak' atyja Hunyadi Oláh és Hunyadi Vojk neveket viselt, azt bizonyítja Albertnek 1459. kelt Adománylevele, mellyben a' mí Vajdánk és az ő testvér-öccse, a' Miles Militum, hasonlóúl János, így említetnek: Johannes, et alter Johannes, uterque filii Oláh de Hunyad; és egy később 1440. kelt Ulászló' Adománylevele: utriusque Johanni, filiis quondam Vojk de Hunyad.

Velem lévén ezen Értekezés, velem Benkőnek Erdélye is, 's itt (Dédácson, Gróf Gyulai Lajos Úrnál) találván Heltait, Bonfint, Práyt, Katonát, csak Kerceselichet nem; most, midőn lekem Vajda - Hunyadnak meglátása után még inkább eltelt annak a' nagy embernek emlékezetével, ki huszonkétszer verte-meg a' Törököt 's a' Török által csak kétszer veretett-meg, 's a' ki nagy volt a' koronát magáévá nem tenni, holott azt magáévá tehette volna, * 's a' nemzetnek javára tehette volna magáévá: összehasonlítám a' két ellenkező vélekedést, 's sietek gondolkozásomat, tisztelt, kedves barátom, ítéleted alá terjeszteni. A' te szíved érzeni fogja, mint örvendek

* Valódi Washingtona a' szép Magyar elődöknek! — A' Közlő.

én, hogy ennek a' nagy Embernek, ennek a' nagy Magyarinak, fénye énáltalam tisztult meg egy szennyétől, melly azt, mint sírkövét a' por, elfogta volt. Ezután, úgy hiszem azt, a' Benkők és Palmák nem fogják ötet vígyázatlanáságból annak mondani, a' minek ellenje Ulrich kajánságból szidalmazta. — Tekintsük, mit mond Heltai után a' historiai - apostata.

Heltai a' CXI. Részben így adja elő a' történetet: — „E' helyett szóllanom kell Hunyadi Jánosnak eredetéről, a' hogy a' történetet azoktól hallánk, a' kiknek szüléjék Hunyadival sok ütközetekben forogtak.“ (Ne feledjük, hogy Hunyadi 1456. halt meg, Heltai pedig 1574. nyomtattatá Krónikáját, hihető a' Krónikának dolgozása alatt, a' mint egyik ív a' másik ív után elkészült; mert övé volt a' műhely, 's az ő házánál állott, 's még akkor nem voltak Censorok. Száztízennyolcz esztendőök múlva azoknak unokájik, kik Hunyadival egygyütt harczoltak, sokat sokféleképen beszélhetének, 's Heltai nem vizsgálta szorosán a' mit hallott; talán örült is, hogy úntató Krónikáját egy rendes kis történetecskének elbeszélése által felelevenítheté.)

„Meghalván a' Havas - elvői * Vajda, az ő két fiai, Dán és Mircse összeháborodtak. Dánt a' Török, Mircsét Zsigmond védte, mert ez a' föld Koronánkhoz tartozott volt. Zsigmond maga is megjelent 1392. a' seregnél, 's míg az Erdélyi Vajda a' maga népét felszedé, 's az alföldi hősök a' Király után érkezének, tábort üte a' Sztrigynél. Elúván az özvegységet, komornyik - inasival szőlani kezde, ha valamelly szép asszonyi - állatokat és leányokat láttanak vala e ott a' környékben valahol. Ezek felelének, hogy egy igen szép leányt láttanak volna egy gazdag Bojérnél, kinek

* *Elvő nálunk hajdan annyi mint Túl s ó; és így Transalpina. — Kazinczy.*

mása nem volna messze földön. A' Király a' leányért bocsátá inasait. Mikoron elhozták volna a' leányt, 's az szembe állana este a' Királlyal, ez így szólla: Felséges Uram! én Nemes-leány vagyok, a' Morzsinai nemből való; ha velem közöszülni akarsz, együld * megterhesülök tőled, mint lenne annakutána magamnak, és az én magzatomnak dolga? — A' Király jószágot ígér, jobban megneemesítést, méltóságokat. “

„Nem szinte négy hónap múlva a' Király győzedelemmel visszafordúl, 's ismét előhozatja a' szép leányt. Ez terhesnek vallja magát, 's a' Király kivoná ujjából a' gyűrűt, és adá azt a' Morzsinainak. Ada neki czédulát is; 's bőv költséggel 's újabb ígéretekkel elereszté. Maga viszatért Budára. “

„Buthi Vojk Havas - elvői Bojér“ — (de ha az volt e vallyon?) — „midőn Dán és Mircse miatt lángolt a' háború, elhagyta vala honját, 's Hunyad Vármegyében múlata. A' leány tudatá a' vendég emberrel mi érte őtet, 's ez, elfogva a' leány' szépsége 's a' Király' nagy ígéretei által, elvév a' nemszüzet. Azonban Mircse kiizene Buthihoz, hogy minden csendesen van, már haza mehet. 'S Buthi ment, 's magával vitte szép feleségét; 's az ott lebetegedett, 's gyermekét Jankulának keresztelteté. “

„Zsigmond másod ízben ment Havaselvőbe, 's Buthi Vojkné bemutatta neki Jankulát, a' gyűrűvel és czédulával. A' Király megörült a' gyermeknek; 's meghagyta, hogy az asszony hoznáfel Budára. “

„Buthi megholt, 's az özvegy viszatéरे testvéreihez. Gáspár bátyja engede kéréseinek, 's megígéré, hogy őtet Budára elkíséri. A' szép asszony útnak készül, 's szappanozza ruháját. És va-

* És én osztán. — Kazinczy.

la egy Holló, és ez meglátá a' gyermek' kezében a' gyűrűt, és oda repülvén, kikapá azt az ő kezéből, és felvivé a' fára. Jankula pedig síra vala, hogy a' Holló a' gyűrűt elvitte vala. És az anyja elhagyá a' szappanozást, és elfutamék a' gyermekhez, és meglátá, hogy a' gyűrű a' Holló' orrában fénylik vala, és hogy a' Holló a' gyűrűn praktikál vala. És előkiáltá bátyját, kinek neve Gáspár vala, és ez megragadá vala íjét és tegzét, és rá lö vala a' madárra, de a' nagy hirtelenségben hibátón vala. 'S most más nyilat vön vala, és azzal meglövé a' Hollót, hogy az aláések mind gyűrűstől, és nagy örömben lönek mind ketten. "

Heltainak olly rendesnek tetszék az istória, hogy felejté kérdeni, ha valónak vehetni e, vagy nem. Sőt mintha Drámát irt volna, nem Hisztóriát; elmondja előttünk, mint alkudozott a' Királlyal a' szép Morzsina; a' mit, reménylem, a' Hunyadiával együtt harczolók' unokáji 's kis-unokáji a' Kolozsvári Prédikátornak 's Krónika-Irónak nem mondtak - el.

„Buthiné, eljutván Budára, bemutatta a' Királynak a' gyermeket, a' ki parancsolá, hogy Bán Ferencz látná gondjokat. 'S ez általvivé őket Pesté (P e s t r e), 's beszállítá egy polgár' házához, és ott mindennap jól tartá őket, mintha menyeközben laknának. 'S a' Király egy holnap múlva megajándékozá Jankulát Hunyaddal, 's a' környűle fekvő jószággal, 's a' Hollót czímerül adá neki, és az egész Morzsina; nemzetnek. És a' Morzsina; nemzetnek szép jószágot ada a' Hátszegben. Az Asszonyt pedig megajándékozá nagy summa arany forintokkal, és egy hatlovú kólyával. "

A' történetet nem Heltai költötte; Bonfin is említi azt (III. 9.) *Matthias, antiqui sui generis haud in sciis*, — (régí ház lehetett a' Hunyadi - Székely - ház, ha Mátyás a' Római Corvinuszok' familiájából nem eredett is) — *nil molestius ferre videbatur, quam*

siquis ex invidis obscuritatem sibi gentis objecisset. — Alamanni, sua pte natura Ungaris infensi, auctore Ciliae olim comite fabulam haud quam insulsam commentisunt. — Quod si vera haec fabula fuisset, quis ambigat Sigismundum, profusissimae prodigalitatís Imperatorem, non solum agro, sed regno, quum virili prole careret, hunc esse donaturum? — Ha épen ezt nem tette volna is Zsigmond, nem lehet e feltenni, hogy minekutána a' mí Hősünk ragyogni kezdé, úgy nevezte volna fíjának, mint Mátyás a' maga Hanzlikóját? 's ezt azért is, megemlékeztvén Siklósról, hogy a' veszedelmes időken erős támasza legyen benne.

Benkő a' maga állítását következő okokkal igyekezik támogatni: 1) mert a' történetet így beszéli az egész Erdély, így azok is, a' kik Hunyadi Jánosnak mostoha testvéreitől származtak; — 2) mert a' Jankulának adott Donátió' ideje is erre mutat. Tudnillik Hunyad nem akkor adatott Hunyadi Jánosnak — (de adatott e?) — midőn ő már érdemeket tevé, hanem még bölcsőjében; — 3) mert Hunyadi soha nem neveztetett Buthinak; — 4) mert a' Čziléji Gróf őtet oláhnak és ebfa-jtának * szidalmazta; — 5) mert Zsigmondnak

* *Az épkeblű Vizsgáló, ki az emberek' turka sergét közelebből, mint csak könyvekből, ismergeté, undorodva látá azok' számában a' nagyoknak látszani-szerető pulyákat, kik pályájokat nem az érdem' útján futják, mert a' futáshoz erő kell! hanem az helyett az ármányok' forralását üzik, megbuktathatására, néha kivégezhetésére is, az honn felett égtestekként világlító Nagyoknak. Mellyet ha ki nem vihetnek; a' kaján irigység' fekete epéjével teljes felhőket fúnak azoknak ragyogásokra, és ez homályban léha ócsárlásokkal, miként a' parányi szú a' kemény fát, emésztik, rágják a' Derékek' dicső híreket.*

kaczer erkölcssei felől az illetet feltehetni; — 6) mert midőn a' Magyarok Mátyásnak halála után Királyt választának, 's némellyek Hunyadi János-

A' fenn kor' egyik undok embercséje Ulrich, a' ki, és Hunyadi-Szekely között, oly véghetlen különbség volt, mint egy apró fűszövek és a' Rhoduszi Colossz közt; más Nagyjainknak is, de kivált Ennek az Hasonlíthatlannak élete és becsülete ellen tört szüntelen'. 'S midőn azt ki nem olthatá, ezt igyekezék megsejcségteleníteni a' legalacsonyabb módon. Az hisz eszűek elhívek az irigy Szidalmazó' haszontalan beszédét, nem az okosok. Mivel ezeknek főtörvények, a' Rosszaktól eredt neszt el nem fogadni.

De mire hosszasabban bölcsekedni? A' gonosz Czi-leji Gróf' ipja, György Rásciai Deszpota, Szendrőn 1451. kemény kötés, esk, és hitszegés' súlya alatti önnkényttesség által a' kormányzó' fjának Mátyásnak ígérte, unokáját, Erzsébetet feleségül 1453. adni. Ime, az említettem Eggyezés' némelly kitételei: „Volentes eciam nos et dominam nostram ad ipsius domini gubernatoris amiciciam perpetuo obligare et obligatam efficere, Presertim vero propter bonum pacis et concordie, nostra spontanea et benepiacita voluntate, Illustrem et generosam puellam Elizabeth neptem nostram, nunc in decimo anno constitutam, filiam videlicet Illustris principis domini Wlrici dei gracia Cilie, Ortemburge et Zagorie comitis, ex domina Katherina filia nostra progenitam, que scilicet puella, ex annuentione et concessione eorundem parentum ipsius puelle, sub conservacione, procuracione, dispositione et potestate nostra existit, Egregio Mathie filio annotati domini Johannis gubernatoris ritu sancte christiane ecclesie sacri matrimonii federe dari assumpsimus et disposuimus in consortem, Imo ex nunc damus, Ipsamque puellam Elizabeth ad tempus copulandi legitimum in die scilicet festi beati Nicolai Episcopi et confessoris In anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio venturo antefato Matthie filio ipsius domini gubernatoris, peracta prius solempnitate sponsaliorum et nuptiarum, ad traduendum reddemus, aut, quod deus auertat, nobis interim e seculo migrantibus, Illustres domina

ra, Mátyásnak törvénytelen derék fióra voksolá-
nak, 's az egyik fél az ő szennyes származását
hánytorgatá, a' jó fél' emberei azzal támogatták

*Jerina Consorts nec non Gregorius, Stephanus et La-
zarus filii nostri seu alter eorum, qui ex eis super-
stes remanebit, quorum videlicet domine consortis et
filiarum nostrorum nec non etiam Inclitarum et Gene-
rosarum dominarum Katherine predictae consortis dicti
Comitis Vtrici et Margarethe filiarum nostrarum, sed
et puellarum Elizabeth predictae et Margarethe filie di-
cti Lazari filii nostri ac aliorum quorumlibet ———
quos presens negocium et ea, que subnotantur, quo-
modolibet concernerent, super nos ac hereditates no-
stras universas in dicto regno Hungarie habitas, et
existentes recipimus, puellam ipsam dicto Mathie filio
domini Gubernatoris reddent et nuptias ipsas perfici-
ent termino in prefixo. etc. Preterea in amplio-
rem benivolentiam et dilectionem, quam prefato do-
mino Johanni Gubernatori et domui sue ostendere et
obseruare intendimus, similiter promittimus eidem ho-
die coram deo celi et beatissima virgine matre omni-
busque sanctis ejus, quod a modo in posterum prefato
domino Johanni gubernatori et filiis eiusdem in hac
vita durante ac in ipsa pollicita nobis benivolentia,
unione et dilectione permanentes, abiecto et prorsus
semoto omni rancore, omni odio, omni dissensione,
omni denique maliuolentiae radice et fomite, que hac-
tenus ex quacunque causa vel quocunque grauamine in-
stigante vel exigente in animo et corde nostro vel con-
cepte fuissent vel durassent seu permansissent, ince-
ram, veram, stabilem, cordialem et perpetuam ami-
ciciam, unionem et benivolentiam ipsi domino Johanni
Gubernatori et filiis eiusdem nec non omnibus nobili-
bus et aliis familiaribus scilicet suis, cuiuscunque
condicionis existant, nisi aliquis ex eisdem nobilibus
vel familiaribus suis preter voluntatem eiusdem domini
Gubernatoris et filiorum suorum contra nos notabiliter
excederet vel nobis aduersaretur, recto et purificato
corde obseruabimus. Nosque ymo etiam prefatos do-
minam consortem et filios nostros, eisdem nunc pres-
entibus et consencientibus, quanto efficacius strictius
et melius possumus ad huiusmodi amicitiam et beni-
uolentiam, modo, quo supra, obseruandam, obliga-*

Hanzlikót, hogy a' Vajda, kit most már irigyei is tiszteltek, vad tűz' gyermeke volt, mint ő.

A' történet, melly megtántorítá Benköt és Palmát, de nem Práyt, nem Katonát, olly igen hasonlít a' regéhez, hogy azt minden annak fogja gyanítani, ha józan. Gyengéje az embereknek, hogy midőn szertelen érdem vakítja - el szemeiket, készek azt hinni, hogy valamint azok igen nagyok, a' kiken ollyat látnak: úgy az azok' eredetének is igen nagyoknak, igen fényesnek, csudásnak kell len-

mus sine omni dolo et fraude. etc. In hoc loco nostre personalis habitacionis videlicet in castro Zendrew, in nostra mera libertate compotesque rationis nostre, pura et ultronea voluntate, ad sancta dei evangelia corporale Jurementum prestitimus, ut in casu, quo ex nostro proprio motu ac studio nos vel dominam consortem aut filios et proles nostros seu alios quoscunque promissa, quod absit et deus auertat, violare contingeret, ne coram domino deo neque coram hominibus excusacionem habere valeamus, sed palam et ubique per Juri, fidefragi et infames reperiremur, in ipsorumque perjurii fidefragi et infamie pena conuicti et tocius humani honoris et bonorum hominum consorcii expertos habeamur, teneamur et nominemur, Renunciantes omnibus excepcionibus, defensionibus et omni auxilio tam legum quam sacrorum canonum, siue canonici vel civilis iuris, que nobis in contrarium promissorum vel in absolucionem a pretacto iuramento quomodocunque vel apud quemcunque Principem ecclesiasticum aut secularem incumbere et suffragari possent, etc. Lásd, Spiessnél Archivische Nebenarbeiten und Nachrichten vermischten Inhalts mit Urkunden I Theil. lap 170—77.

Méltó az egész diplomát megolvasni. Mellyből felvilágosztatunk azeránt, hogy maga Ulrich nem meggyszédésből szórta Hunyadink ellen szitkait. Mert különben, ha mondásait valóknak éreztte, mint atya, bizonyosan ellenzette volna, hogy leányának, törvénytelenül született Nemző' fija választassék férjül. És illy esetben a' Deszpota is, mint nagy atya, ezen házassági eggyességre nem lépett volna. — A' Közlő.

ni. A' táborból - hazajött katona sokat tud, 's a' szeretett Vezér felől sokat szeret is beszélni; 's azon távol időkben még nem olvastatának Újság-levelek 's Biographiák. Hunyadinak barátjai hűségből és hiúságból beszélék a' regét, irígyei pedig kapva kaptak rajta; ezek, mert az elhomályosította annak születését, a' ki öfelettek vakító fénnel ragyogott; amazok, mert nekik törvénytelen ágyból születni, de Királyiból, kevesebb gyalázatnak tetszett, mint nagy fénynek, Királytól, bár renden kívül. Heltai szerint a' történet szülte a' címert a' hollóval és gyűrűvel; én pedig csudálkozom, hogy még eddig senki sem juta azon gondolatra, hogy a' címer szülte a' Heltai által beszélt regét; a' címer a' Bonfin' meséjét is, hogy a' mí Vajdánk a' Római Corvinusok' maradéka, és ama' másikat, hogy a' mí Vajdánk Hollóson született; melly felől azt sem tudjuk, hol kell keresnünk abroszainkon. A' még nem férfi, hanem csak ifjú Hunyadi Lovaggá és Szentelt Vitézzé Zsigmond alatt leve, Zsigmond alatt játszott pánczéljátékokat, 's e' játékokban olly paizsal jelene-meg, mellyen a' gyűrűtartó holló vala kifestve, 's a' magyar Troubadour neki-állá, 's egy rendes Novellácskává változtatta a' mit a' paizson látott, a' hogy ezelőtt ötven esztendővel a' mí Verselgetőink magyarázták heraldico - poetice a' magok Megholtjaiknak címereiket, még ha a' magyarázatot magok ök, 's olykor a' hallgató sokasággal együjt, nevelték is.

Az az ok, mellyet Benkő az első szám alatt említ, alig érdemel feleletet; 's hogy a' történetet az egész Erdéllyel, magok a' Csolnakosi Urak is így beszélék, az ugyan a' dolgot hihetőbbé nem teszi. Hunyadi János a' Periclesz' hazájában nem egy kevés érdemű 's sokban igen gonosz Király' fija volt volna, hanem a' Jupiteré; 's a' Macedo-Sándor' maradéka, ha hagyott volna ollyat, esküdne, hogy Olympia és a' Kígyó - Isten szerelemben voltak.

A' második ok olly gyenge, hogy alig érthetni, miként hagyható-el Benköt jó órája, midőn azt papirosra veté. Semmi nyoma a' Donátiónak's Statutóriának, de ő reményli, hogy azok elő fognak kerülni. Quod si contingat, omnis de Joannis ortu controversia terminabitur. — (akkor magunk is apostatákká válunk) — terminata jam nobis. (!!!)

3. Hogy a' Vajda nevezetett e, vagy nem, Buthinak, nem tudom: de nevezetett Vojk' fijának, 's az a' régi idők' szokása szerint, épen annyi.

4. Ulrichnak szitka — szitok.

5. 'S minthogy Zsigmond a' legtisztessébb nyo-szolyákon is ejte mocskot, megtörtént e a' mi megtörténhetett?

A' 6. szám alatt felhozott ok legtöbbet nyomna azoknak sorában, mellyekkel Benkő harczol, ha magával nem hozná a' czáfolást. Hát ha a' jó fél, a' kajánok' kiáltozásaira, egyedül azért hagyá azt szó nélkül, mert a' bitang hírt megczáfolni nem akkorára való volt? Hát ha a' kik azt akarták, a' mit mindnyájan megtörténtnek óhajtunk most, még örültek, hogy a' köz-ember és a' kajánság a' Vajda Hunyadit is annak mondogatá, a' mi Hanzlikó tagadhatatlanúl volt, hogy így a' lelkes ifjú felléphessen azon Királyi-székre, hová így nem jutott volna el a' Dobzse, 's az ő Mohácsnál elveszett, 's a' hazát boldogtalanná tett fija.

Ha azon okokat, mellyekkel Benkő él, a' hércz' egyik serpenyőjébe tesszük, a' másikba pedig az itt említetteket, nem látjuk, ki tarthatna tovább Benkövel és Palmával. En itt még egy két Jegyzést teszek:

1. Ötödik Lászlónak Pozsonyban 1453. Februárius' elsőjén költ diplomája, melly által ez Hunyadi Jánosnak ősi hollós címerét, annak emlékeztére, hogy ő neki megtartotta 's mintegy ajándékképen nyújtotta a' Magyar Koronát, egy

koronát - tartó 's nyújtó oroszlánnal megbővítette, ezeket is mondja: *Hactenus siquidem ex gratia precessorum nostrorum divorum Hungarie regum prefatus Comes Johannes pro armis, seu nobilitatis insigniis progenitoribus suis et domui benefico munere collatis corvum in campo flaveo seu celestino* alas paululum elevantem, suo colore naturali depictum, ac formam annuli aurei in ore gestantem habuit.* — (*Katona, Hist. Crit. Tom. XIII. p. 266.*)

2. Ha Hunyadi János Zsigmondtól nyerte Hunyadot, miképen neveztetett atya is Hunyadi Buthi, Oláh, Vojknak? Ezt Aranka nem következteti, pedig ez szorosán szorít. 'S miképen osztozhatott az Ifjabb János Hunyadban? hiszen ezt még az ellenkező fél sem tartja Zsigmond' gyermekének. Azt mondhatnák ugyan, hogy a' Vajda testvéri érzésből eltúrte, hogy az öccse részt vegyen a' jószágból, 's anyjának férje, de a' ki neki atya nem volt, vezetéknév gvanánt bitangolhassa az ötet magát illető jószág' nevét? De mi szükség magyarázatokat ott költeni, a' hol az illy magyarázatok nélkül is magyarázhatunk, mihelyt! olly történetet teszünk fel, melly a' renddel egyez?

Sajnálunk kell, hogy Történetiróink Hunyadi János felől fel nem jegyzték, a' mennyire ugyan tudom, hogy Ő hány esztendőket élt. Práy (*Anal. III. 186.*) állítja, hogy a' Vajda Hunyadi, Zsigmond Császárnál legfelebb is három vagy négy esztendővel volt ifjabb. A' Vajda, Bonfin

* Sötétkek mezőben azon címer szerint is, melly a' Mátyás' Budai Bibliothecájában állott 's most a' Jan-kowich Miklós' Gyűjteményében álló Sallustius' Code-xének első lapját ékesíti. — Kazinczy.

szerint (III. 4.) Zeechy Demeter Zágrábi Püspök-
nél Udvari-Nemes-gyermek volt, ez pedig 1575-
79. ült a' Zágrábi Fő-Papi Székben. Ha Jankulát
akkor tizenöt évünek tekintjük, mond Práy, úgy
neki 1363. kellett születnie, midőn, a' synchronus
Barthósius' Chronicona szerint, Zsigmond is szü-
letett. Hunyadi Zimonyban, Belgrád mellett, (nem
Zemplényben, mint Benkő mondja,) 1456. August.
11. dikén hala- meg, 's Hunyadi így nyolczvan-
kilencz esztendő-t élt. Nagy kor ugyan, mond Práy,
's kétféle lehet, ha az illykorú ember harczolhat
e még: de hihetőbb mint az, hogy ő a' magával
eggyidejű vagy csak három négy évvel idősbb
Zsigmondnak gyermeke volt légyen. — Nekem el-
hihetetlen mind az, hogy a' nyolczvankilencz esz-
tendéjű ember, bár melly athlétaik alkotásúnak
képzeltessek, harczolhatott; mind az, hogy a'
nyolczvankilencz esztendéjű harczolónak kora elhall-
gattathatott volna. Capistrán Szalankeméből je-
lenté-be Callistus Pápanak, hogy a' Vajda meg-
holt, 's a' nagy kort nem említi. Bonfin hasonl-
úl hallgat ez felől. Inkább hiszem, hogy a' kiktől
Bonfin híreket veve, neki csak azt mondák, hogy a'
Vajda egy valamely Zágrábi Püspök-nél neveltetett,
's az Olasz-ember, ki Magyarországra későcskén
jött, 's a' régibb dolgokat nem tudhatta, itt, meg-
tévedve, a' Cárinalisi süveggel megtisztelt Érse-
ket nevezte egy későbbi Zágrábi Püspök helyett.

E' kétségek közt vezető-fényül az ő két fi-
jainak, Lászlónak és Mátyásnak, esztendéjüket
vehetnénk. Lászlót Bonfin huszonhat esztendő-snek
mondja, midőn 1457. Mártz. 16. dikán hóhérpal-
los által elveszett, Mátyás pedig tizenennyolczadik
esztendéjét töltötte, midőn Királynak kikiáltatott.
Erről tudjuk, hogy Kolozsvártt 1440. Mártz.
27. dikén született, Lászlónak pedig születése 1430.
tájára esik. Ha a' Vajdát 1456. nyolczvankilencz
évünek vesszük; úgy hatvanhárom esztendő-snek
kellett lennie, midőn László fija született, 's het-

venhárom, midőn Mátyás, Nem hihető, hogy illy későn házasodott volna. Ellenben ha, Palmával, 1595 táján születettnek képzeltek; hatvannégy esztendő volt, midőn meghala, 's harmincznyolcz, midőn Lászlónak, 's negyvennyolcz, midőn Mátyásnak atyja lett; 's ez hihetőbb, mint amaz. Csak azt ne feledjük, hogy ez megtörténhetett, ha ő természetes és törvényes gyermeke volt is Hunyadi Vojknak.

Azoknak ellenvetéseikre, kik Hunyadi Jánost Havasalföldivé, Bonfínnal Római ősök' maradékvá, 'Cordinesszel Lengyelek' rokonává csinálják, teljesen megfelel Budai, *Histor. Lexic. II. D. I.* 259—247. * Egyedül azt kellene még vizsgálat

* *A' felhozott lapokon ezeket olvasni: „HUNYADI JÁNOS Erdélyi Vajda, Tóthországi, Temesi és Szörényi Bán, Belgrádi Kapitány, Magyarországi Gubernátor. Mártnak egy olyan hadra-termett vitéz sija, kihez hasonlót a' Krónikák keveset mutathatnak. Ez a' különös és ritka tünemény, Albert, Első Utászló és Ötödik László Királyok' idejében culminált a' dicsőség' egén. Tulajdonképen micsoda nemzet volt? 's micsoda szálektől származott? mind a' mai napig Tudósaink meg nem határozhatták. Négyféle vélekedés vagyon az ő eredetéről. Az elsőt Pethő Gergely ezen szókkal adja-elő: „Mikoron irtak volna 1392. esztendőben, a' Havasalföldi Dán Vajda, a' Törökkökhöz hajlott Zsigmond Királytót; azért Zsigmond Király a' Vajdára haddal méne Havasalföldre. Erdélyben Dévándnál megszálla táborával, várván oda magához a' több hadat. Az időközben a' Király felgerjede, és magához hozatá egy Bojernak igen szép leányát; de a' leány nem akara addig engedni a' Király' kívánságnak, míg reá nem állana, hogyha terhbe esnek tőle, mind magára 's mind gyermekére, gondot viselne: kinek erős fogadására engedvén, terhbe esék a' Királytótól. Végre Havasalföldéből diadalmason megtérvén a' Király, ismét ugyanottan megszálla, és a' leányt magához hozatá, ki megjelenté a' Királynak, hogy tőle terhbe esett volna. Ezt hallván a' Király, igen akará, és ada a' leánynak jelül egy gyűrűt, mondván neki, ha fiat szülne, hozná-fel Budára azt, azzal a'*

alá vennünk, mennyiben illik az a' m' Hunyadinkra, hogy ő szegénysorsú volt, 's első ember nemzetségében. De az önnékénnytt ötöl szemünkbe,

gyűrűvel, és ő Úrrá teszi a' gyermeket; ehhez bőv költséget ada neki, és elbocsátá a' leányt. — Azonközben az idő beteljesedvén, a' Bojer leány szüle egy szép fiát, kit kereszttségben nevezete Jánosnak. Idő múltván, megjelenté az Asszony minden dolgát az ő bátyjának Morzsinai Gáspárnak; mint járt volna a' Királya, és kérni kezdé, hogy ötet a' gyermekkel együtt felvinné Budára a' Királyhoz. Hallván ezt a' bátyja, jóllehet csudálkozék e' dolgon: de Igéré magát hűgának, hogy elmenne Budára vele. Eggynehány nap múlva azért felvevé a' gyermeket, és elindulának mind ketten Buda felé. Eggy korban az útban az Asszony ruhákat mosván, a' gyermeket letevé, és adá neki a' Kirdly' gyűrűjét, hogy addig a' gyermek játszana vele, és vesztég hallgatna. Eggy holló azért meglátá a' gyermek' kezében a' fényes gyűrűt, és oda repülvén, kiragadá a' kezéből a' gyűrűt, és felvívé azt egy fára. A' gyermek hirtelen' rini kezdé, kit hallván az anyja, elhagyván a' mosást, a' gyermekhez futamék, de a' gyűrűt ott nem találá, feltekintvén azért a' fára, holló hallja vala károgni a' hollót, látá, hogy a' holló orrában fénylik a' gyűrű, és ott játszik vele. Ezen elijede az Asszony, és mingyárst a' bátyját szólítá, kinek nagy sirással megbeszélé, mint járt volna a' jegy-gyűrűvel, mondván nagy óhajtással, hogyha a' holló elveszténé a' gyűrűt, nem merne a' Kirdly' elébe menni, a' Jankó' dolgát sem merné előtte említeni. Hallván e' dolgot Morzsinai Gáspár, ragadá a' keziját és tegzét, és oda futamodék, 's a' holló még is azon fán játszik vala a' gyűrűvel, hozzá löve azért egy nyíllal, de hirtelenségében nem találá a' hollót, más nyíllal is hozzá löve, kivel úgy találá mellyben lóni a' hollót, hogy mind gyűrűstől leesék a' fáról. Felvevén azért a' gyűrűt, nagy örömmel elindulának, és jutának nem sok idő múlva Budára. Eggy napon, mikor a' Kirdly ebéd után a' külső palotában sétálna, az Asszony a' Jankóval oda járula, és a' Kirdlynak nyujtá a' gyűrűt, és monda: Felséges Uram! lássd-meg ezt, kérlek megemlékezzél a' te fogadásodról, és ne útdáld-meg szegény fejemet és fiadat; könyörülj Uram ezen szegény nemzetségen is. Zsigmond Kirdly

Ahhoz-képest a' mi lett, az volt, ha atyja 's e-leji Hunyadot már bírták is. A' ki katonaságát úgy kezdé, hogy csak öt legényt vezetete táborba,

ezen egykevéssé megpirula, de mingyárdst a' gyer-meknek kezde mosolyogni, azután a' gyűrűt visszaadá neki, és mondá: jól cselekedted, hogy felhoztad a' gyermeket, gondodat viselem, Urrá teszem a' Jankót, nemzetségedről sem felejtkezem-el. Ezek után bízá ő-ket Bán Ferenczre, és szállást rendeltete nekik, és oda küldé őket. Eggynehány nap múlva a' Király meg-ajándékozá Jankót Hunyad' várával, kire peccétes le-velet ada neki, és az Erdélyi Vajdának megparancso-lá, hogy beiktassa Hunyad' várába, és mindenek el-len megóttalmazza benne. Erről hivattatott azután Hu-nyadinak, a' hollót pedig, kinek egy arany gyűrű va-la az orrában, adá czimerül neki."

Ezek szerint, Hunyadi Jánost azon nagy emberek' lajstromába kellene írunk, a' kik nem törvényes ág-yból származtak; a' melly, eggy józanon gondolkodó ember előtt, ámbár legkisebb alacsonyítsára sem szol-gálna őneki: mindazáltal kár volna azt éreá fogjunk, hogy ő fattyú gyermek volt volna; ha ugyan Heltai Gáspárnak és Pethő Gergelynek ezen vélekedését jó fundamentomon kétségbe hozhatjuk. A' kiben pedig a' Híztóriai igazságoknak valami érzése van; Pethőnek ezen előadásán, lehetetlen, hogy akar eggyzseri, akar többszöri olvasásra, inkább mese' es költemény'-, mint valósággal megtörtént dolog' izét ne érezzen. De igen szeméttűnő görbeségeket, és hibákat is lehet abban lát-ni; p. o. tagadhatatlan dolog már ma az, hogy Hu-nyadot nem Zsigmond, hanem Albert Király adta Hunyadi Jánosnak. Bizonyos az is, hogy a' gyű-rűt orrában tartó holló-czimer sem ő nyerte; hanem még az ő Elejinek adták volt azt a' régi Magyar Ki-rályok, a' mint azt maga Ötödik László Király, azon Királyi Levelében bizonyítja, mellyel ennek a' Hunya-di Jánosnak 1453. eszt. Beszterczét ajándékozta. Külön-ben is fel lehet tenni; hogy, ha Zsigmond ötet maga fjának ismerte volna; ötet érdeme nélkül is, valami nagy tisztségre emelte volna; mellyet pedig övele még akkor sem cselekedett; mikor már magdt arra, vitéz-sége által érdemessé tette volna. Zsigmond' halála után Albert Király tette ötet Szőrényi Bánná. Ötödik László, felebb említett diplomájában vildgosan mondja:

új ember az Erdélyi Vajdák' sorában. De magaez, hogy csak öt legényt vezetete a' táborhoz, meghazudtolja eléggé Heltait; nem csak öt legényt ve-

hogy a' hova mások elejiknek érdeme által mentek; oda Hunyadi, maga virtusa (rénye) által emelkedett-fel; mellyből nyilván kitetszik, hogy az ő atyját, sokkal alacsonyabb polczon kell keresnünk, mint a' millyen egyy Kirdlyi és Császári Szék.

Bonfin és Ránzán két Olasz Irók, kik mind ketten Mátyás Kirdlynak, a' Hunyadi' fijának, udvarában jártas emberek voltak, jól tudták ennek a' vélekedésnek csak eszerép lábon való állását, azért ők egyy másodikat költöttek, de a' melly az elsőnél, semmivel több hitelt nem érdemel; hogy t. i. Hunyadi a' régi Római Corvínuszok' familiájából származott volna; mellyre kétség kívül, csupán csak a' holló-czimer adott nekik alkalmatosságot, és ezen az okon magok' fejtől bérmdálták ők el a' Hunyadi nevet Corvínusz névre; de a' melly névről Thuróczi semmit nem tud: sem maga Hunyadi János, a' ki magát Corvínusznak soha sem irta, vagy íratta; hanem mindég Hunyadinak; sem azok a' Kirdlyok, 's Cancelláriuszok, a' kik neki diplomákat adtak és irtak. Hogy a' holló-czimer nem Rómából hozták a' Hunyadi' Eleji, már felebb láttuk; azonban, az is bizonyos, hogy a' maga familiájának ő szerzett először nagy nevet 's méltóságot, mellyet pedig nem lehetne mondani felőle, ha a' Római Corvínuszoktól származott volna. Mások, a' kiknek a' holló-czimer eszékbe nem jutott, de azonban csakugyan Olszának akarják őtet tenni, nem a' Corvínuszoktól, hanem a' Scaligerektől származtatták őtet, de állításokat semmivel sem bizonyítják.

Harmadik vélekedés Hunyadi' eredete felől ez: hogy ő Oldh nemzet volt volna. Ezt Bonfin örömet elhitte 's állította is, hogy annál könnyebben vihesse Rómába az ő elejét; de neki mindenkor kötvé kell hinnünk. Már Thuróczi nem állítja, hanem csak mint bizonytalan hallomást úgy említi; hogy Hunyadi, Zsigmond Kirdly hívta volna be Erdélybe Havasalföldéről, és úgy ajándékozta neki Hunyadot; de minthogy ez nem igaz, tehát Thurócziból nem mutathatjuk meg, hogy Hunyadi Oldh volt volna; Chalkokondilász Görög Iró pedig, nyilván mondja, hogy Hunyadi Erdélyben született. Aeneas Sylvius is Oldhnek nevesi őtet: de ő

zetett volna ő, ha egészen bírta volna Hunyadot, a' körülle-fekvő falukkal. Sokkal hihetőbb, hogy ő nem gazdag, de régi nemes ház' gyermeke volt,

azt kétség kívül csak Hunyadi' rossz-akarójától tanulta a' kik Hunyadit csúfságból nevezték Oldhznak. Különb, is bizonyos, hogy Aeneds Hunyadi' ellenségeivel tartott, legalább nem lehet tagadni, hogy ő Hunyadiról igen becsstelenül beszél, és olyanokat mond róla, mellyek nyilvánosság hamis vádnál nem egyebek. A' híres Oláh Miklós Esztergomi Érsek, a' ki maga is magát Oláh születésnek vallja, azt írja, hogy az ő Naggyanja Marina, Hunyadi Jánosnak hága volt; melly ha úgy volt is; még abból, hogy Marina Oláhhoz ment férjhez; és hogy őtet Oláh Miklós oláhosan Marinának hívja, nem következik, hogy, vagy ő maga, vagy az ő bátyja Hunyadi János Oláh volt voina. Ezek szerint, még koránt sem minden kétségen felül lebegő igazság az, hogy Hunyadi Oláh volt volna.

Negyedik vélekedés, a' néhai Tudós Cornidesz Dániel, melly ide megyen-ki: Vagyon még ma is Lengyelországban, egy Corvin nevű nagy és régi familia; mellynek címere, egy veres mezőn, vagy udvaron orrában arany gyűrűtartó holló. Már úgy gyanakodott Cornidesz, hogy Vojk Butthi, a' kit némelylek Hunyadi János atyjának tartanak, ebből a' Lengyel Corvin familiából származott; és az ő Eleji Lengyelországból jöhettek a' Magyar Birodalomba, a' hol jóllehet familiájoknak nevét elváltottatták; de annak címerét megtartották. De ez a' vélekedés is a' próbát ki nem állhatja, csak azok szerint is, mellyeket eddig mondottunk, mert egy az, hogy nem lehet megmutatni, hogy valaha Hunyadinak életében valaki Corvinus nevet adott volna; hanem azt, az ő halála után varták az ő nyakába minden helyes ok nélkül Bonfin és Ránján; más az, hogy az ő Elejinek nem Lengyel, hanem Magyar Király ajándékozta a' holló-címeret.

Már ha ezen négy vélekedések közül egyik sem hordozza magán az igazságnak letörülhetetlen bélyegét; akár kinek is szabad azokhoz egy tetszősebb okokkal támogatott ötödiket toldani, mint a' millyenek az eddig említettek valának. Illyen az a' melly következik.

Thuróczi kivéve, mindenek Erdélyi születésnek tartják Hunyadit. Már egy olyan ember, a' ki Erdélyben született; a' kinek Eleji Magyar Királyoktól kaptak

's Hunyadon másokkal bírt, 's a' katonai pályán előmenvén, ott másoknak birtokaikat pénzen megszerezte, 's magát olly jószágúvá tette, hogy a'

nemességet; a' ki Magyar Urak', nevezetesen Csákiak' udvarában nevedett; a' kinek Magyar neve volt; a' ki felől még eddig senki meg nem mutathatta, hogy valami más nemzet volt volna; a' ki Magyar familiába házasodott; a' ki a' Magyaroknak csaknem közönséges szereteteket, 's bizodalombokat olly igen megnyerte; a' ki a' Magyarokat maga is olly igen szeretete, hogy őtet azoktól, még a' legméltatlanabb szomorítások is el nem idegeníthették; a' ki a' Magyar Haza mellett, olly buzgó, és igaz szívvel fáradozott, 's életét kockára vetette, még pedig olly sokszor, és minden maga' haszná' reménylése nélkül; a' ki az Ország' határainak csak legkisebb megcsorbitsádt' 's keskenyítését is annyira nem szenvedhette; a' kit, a' tisztiségeket idegen nemzetnek adni-nem-szerető, sőt azt sok törvényekkel - megtiltó Magyarok, az ő, a' tudományokban való járatlansága mellett is, magok' oktából, minden legkisebb kényszerítés, vagy esábitódás nélkül, a' legnagyobb hivatalra, Gubernátorságra emeltek; a' kinek Magyar atyjafijai voltak, mint p. o. Ifjú Hunyadi János és a' Székely familia; valósággal nem érdemli, hogy őtet minden igaz ok nélkül Nemzetünk'ből kimustráljuk; és semmi hitel felett való dolgot nem mondunk, ha azt mondjuk: hogy ő valami Erdélyi közönsége; s Nemes Magyarinak gyermeke volt, de a' kinek nevét tőlünk a' régiség eltitkolta. Ez ő felőle a' legtermészetibb, minden titokvadászás és erőltetés nélkül való gyanúság, ha az ő életének környüldállásait gondolóra vesszük. Bizony egy olyan igaz Magyar patriotizmust, mint a' millyen az ő szívéből, az ő ereire kibuzgott, és a' millyet ő cselekedeteivel olly sokszor megbizonyított, idegen Nemzet felől feltenni, és attól várni a' legmegemészthetlenebb képtelenség, az olyan ember' gyomrának, a' ki valaha az emberek' megismerése körül tapogatózott. Tegyük-fel, hogy az ő atyjának neve Vojk Butthi volt, a' mint igen sokan tartják; ez is arra vezet bennünket, hogy az ő atyját Magyar-nak higyjük, ha ugyan igaz az, hogy Sz. István Királyunknak más neve Vojk volt; azt a' Bethlen Domokost pedig, a' ki 1452. esztendő tájban Erdélyi Vaj-

Vajdai 's Kormányzói méltóságokat illendően viselhesse. Elvevén Szilágyi Erzsébetet, mind ezeket annál könnyebben lehetett teljesítenie.

* * *

Morzsinai Erzsébet első férjének halála után Jariszlóhoz, Chionakos (ma Csolnakos) helység' urához mene férjhez, * 's ennek négy fiakat szült. Benkő (Transsilv. I. p. 567.) felhossa a' Vajdának Karánsebesen 1448. ezen mostoha rokoninak javokra adott Exemptionalist, valamint az ezelőtt álló lapon, ugyan - ennek 1446. adott Statutóriáját említi: Nobilium Daan, filii quondam Jariszló de Chionakos, nec non Vojk, ac Petri et Joannis. . . 'S a' Csolnakosi Familia ezt az ő elejeknek még a' Vajda' ideje előtt

da volt, Buthinak hívták; mert Sz. Istvánt, és Bethlen Domokost minden Magyarinak tartja, 's kell is tartani. Hogy mindazáltal Ulrich, a' Cziléji Gróf, és útána mások Hunyadi Oldhnak mondották, arra az adhatott alkalmatosságot, hogy ő Erdélyből származott, a' hol sok Oláhok lagnak. Ma is nem eggy példát tudhatunk arra, hogy a' finnyás Magyarországiak, az Erdélyből ide kiszakadt valósdgos Magyarokat, Oláhoknak csúfolják, kivált ha azokkal úgy összeakasztanak, mint Ulrich Hunyadival. — A' Közlő írta - ki.

- *Ex ált al tökéletesen megcsúfoltatik, Hunyadink' születése felől, Kerschlich által Not. Praelim. lap 270 mások után, melleleg említett költeményeknek eggyike: „Sunt variae diversaegue opiniones de natalibus Joannis (de Hunyad.) Hi Sigismundi Imperat. filium nothum contendunt; alii Elisabethae Ludovici I. quam impudicitiae accusat Excell. D. de Monacis, ut propterea ex Scaligeris genus Joannis petatur. Parentem Joannis Gubernatoris, a Demetrio Eppo Zagr. clam fuisse educatum, et cum Hegvide in Poloniam concessisse, ubi Joannes Gubernator, ex legitimo thoro fuisset progenitus etc.“ — A' Közlő.*

bírt jószágát, a' gyűrűttartó hollóczímerrel, 's azon példátalan felszabadítással, melyet a' Vajdától veve, még ma is bírja. *Coloni hujus vici, mond Benkő, tributum non solvunt; Comitatus jurisdictioni non subjacent; Causae eorum Criminales coram Dominis suis Terrestribus vertuntur* (mert a' falu maga tesz egygy független Jurisdictiont,) *salva appellatione ad Tabulam Regiam* (mint a' Vármegyéken lefolyt hasonló perek;) *Mandata Regia apud eos virtute destituuntur, nisi sigillum majoris fratris Minorum Csolnakosiorum, tanquam Inspectoris (Kenézii) Locia accesserit,* — mely csak annyit tesz, mint ha Benkő, a' Vármegyékről szólván, azt mondta volna, hogy ott a' Királyi Parancsolatoknak semmi erejek nincs, míg nem publicáltak. — Ez a' Csolnakos falu egész San-Marino Erdély' Teszei között.

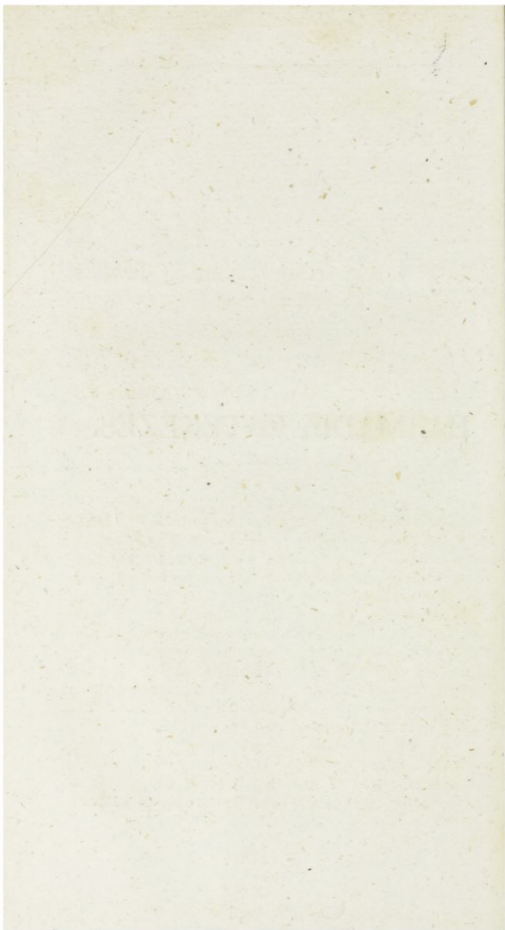
Széphalom, Octób. 12-d. 1817. távol lakván a' nagy Bibliothecáktól, meg kelle elégednem azal, a' mit könyveimből 's a' Dédácson találtakból szedhettem-össze. A' mit itt megmutatnom kellett, úgy hiszem, alkalmasint megmutattam; de óhajtanám, hogy a' kik Történeteinkben járatosak, 's közel laknak nagy Bibliothecáinkhoz, háttároznák-meg közelebbről a' Vajda' születése' idejét.

KAZINCZY FERENCZ.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

HARMADIK ÉRTEKEZÉS.

*Halicországi Kormányzéki Tanács-
nok, és Kerületbeli Kapitány (E-
perjesi születésű) Kriebel János Úr'
Levele Kazinczyhoz, Brzezsán, O-
ctóber' 26-dikán, 1817. Hunyadi Já-
nos' születése éránt.*

Látogatásképen a' Herczeg Lubomirski háznak egy régi kerti-kastélyában valék, 's ott egy nagy, rézbe-metszett 's selyemre nyomtatott Genealogiai-Táblája tűnt szemembe a' nagy tekintetben álló, régi Gróf *Krasinski* Lengyel Familiának, mellyen a' *Corvinu-zok'* czímerét, a' hollót az arany gyűrűvel, 's a' *Corvin-Krasinski* nevezettel, eggy-szer'smind pedig, a' mi nekem még váratlanabb vala, a' Pannoniából Lengyelországba Konrád Mazóviai Herczeghez 1221 táján meghívott, és a' Lithvániaiak ellen Vezérnek rendelt *Wratislaus Corvin'* nevét sejtettem-meg.

Ez a' felfedezés nekem annál inkább lát-szott érdemleni figyelmemet, mivel Hunyadi János Kormányzó és Vajda, kit mi Magyarok a' *Corvinuszok'* sorában legelsőnek szoktunk tekinte-

ni, a' XV. százban élt, és így ifjabb korból való, mint a' kiket a' Lengyel-föld Corvinuszoknak állít.

Elfoglalám a' Birtokosok' engedelmevel ezt az 1722. datált Táblát, 's feltettem magamban, hogy a' Lengyel Irók' munkájikban minden rést fel fogok nyomozni, melly e' tárgyra világot vehet, hogy ezáltal az én tisztelt barátomnak venni óhajtott tudósításokat küldhessek.

A' Gróf Krasinski familiának e' Tábláján annyival inkább reménylettem, hogy a' Lengyel- és Magyarországi Corvinuszok' rokonsága eránt útba fogok vezetetni, mivel annak czifrázatjain mind Hunyadi Jánost a' Kormányzót, mind fiját Mátyás Királyt, feltaláltam.

Azonban e' rokonság' bizonyítása a' Táblán nem áll; 's csak egy Jacob Corvín Krasinski va-gyon említve, a' ki, mint Praefectus nigrae legi-onis, Hunyadi Mátyás Királynak szolgálatjában állott, 's Magyarországból Lengyelországba vis-zatért.

A' mi ezen nyomozásaimban, Papróczinak Compilatióji közt, álmétkodásra ragadott, az az itt lelt állítás volt, hogy már a' Szent István Ki-rály' anyja is a' Corvinuszok közül vette eredetét, 's e' címerrel élt, a' nélkül hogy ezen vélekedés bizonyságokkal támogatott volna; melly kü ön-ben a' Magyarországi Történetek' Irójinak tanítá-saikkal, kik Szent István' anyját, Saroltát, az i-dősbb Gyula Erdélyi Fejedelem' leányának adják-ki, ellenkezésben va-gyon.

Azonban annak bizonyágáúll, hogy a' Pan- noniából, az az Magyarországból Mazóviába meg-érkezett Vezér Wratislaus Corvinus nevet viselt, 's címerében a' hollót, ezen Irók között eggynél több Konrád Mazóviái Herczegnek Varsóban 1224. költ Privilégiumát említik; midőn más felől tudva van a' Hisztoriából, hogy ez a' Herczeg ezen idő-tájban kívánta-fel a' szomszéd Tartományok' fegy-

veres lovasságát a' Prussziaiak' és Lithvániaiak' megalázására.

Ezek szerint a' Lengyel Irók azt állítják, hogy, sok idővel a' Hunyadi János' kora előtt, Lengyelországban több Corvinusz névvel élő familiák találtatának, kik e' Wratislaus, Corvinustól vették származásokat, 's magokat a' Rómából Panonniába átköltözött Corvinuszok' maradékának tartották, honjokban nagy tekintetben voltak, 's az Országnak legfényesbb méltóságaikban állottak, a' mint azt a' Corvín Krasinski 's más ezen törzökből sarjadosott házak felől ma is mondhatni.

A' Krasinski familián kívül, a' mint azt a' Lengyel Czímerkönyvekből látnom lehet, több nemes házak is élnek a' hollós és arany gyűrűs czímerrel; ilyenek a' Bienkowski, Kochanowski, Mlodnicki, Pawlocki, Piotrowski, Zamowiecki, Lengyel és némelly Lithvániai familiák: például, a' Ginwil, és a' Sakowicz. *

Azonban lehetséges, 's úgy tetszik, hihető is, hogy a' felvett Corvín mellékneve az említett Lengyel és Lithvániai familiáknak, melyek magokat a' Magyarországból Mazóviába 1224 körül áttaljtott Wratislauszhoz kapcsolják, később időkben támadott a' XV. és XVI. században igen gyakor versio in latinum által-

* Az hollós-gyűrűs czímert megtalálni két Németországi Bárói Nemzetségnél is: „*Historia Insignium Illustrum seu Operis Heraldici Pars Specialis. etc. Auctore Philippo Jacobo Spenero, editio secunda. Francofurti ad Moenum. 1717.*“ című munka' II K. LIX. Cap. 501. l. X § ez áll: „*Alius clypeus p. 11 (apud Fürst. Wapenb.) representatur Baronum de Neuhaus in Greiffenfels. Cui quae incumbit media parmula cum majoris scuti laterculo secundo et tertio convenit: nam solo rubeo e sinistro capitis angulo ducta linea triangulum seu cuspis ex argento inducitur. In primo et quarto quadrante aureo seu aquil-*

Mert Konrád Mazóviai Herczegnek 1224. költ említett Privilégiuma tulajdonképen a' Wratislausznak adott helységekről szóló adománylevelél mellyek közt egy Slepownonak (fordítva Holló-falvának) nevezetik. Ezen helységről mind maga ez a' Wratislausz, mind maradékai Slepownius nevet vettek-fel, 's tovább a' Corvinusz nevet 's később a' Corvinuszok' (Hunyadiak') hollós czímerét is.

Hogy végre a' mi Hunyadi Jánosunkra, Mátyás Királyunk' atyjára térjek, azt állítom, hogy azon különböző hírek közt, mellyek ezen hős' eredete felől elterjedtek, az, a' melly ötöt a' Zsigmond Király' 's tovább Császár' házasságon kívül nemzett fijának akarja tartatni, hitelt legkevesebbé érdemel.

Bizonyoságot ezen vélekedésem' támogatására abban látszik találhatnom, hogy Hunyadi János azon felekezet' részén állott, melly a' Magyar Koronát a' Lengyel Ulászlónak akará nyujtatni, noha Zsigmondnak leánya, Erzsébet, Albert Királynak özvegye fiat szült vala. Ebben ő, mint természeti fija Zsigmondnak, igen hálátalanul fogott volna bánni; mellyet felőle, nemes lelkének annyi tettei után, feltenni nem lehet.

Egyéberánt azon időkben Királytól 's meg nem szentelt ágyból születni nem vala mocsok; következésképen nem látni-által, hogy ezen erede-

la seu corvus niger coronatus expansis alis rostro annulum gerens conspicitur. " etc.

Lib. II. Cap. LXXXI. l. 524. 11 § pedig ezt olvasni: „*Schiferorum Baronum scutum est (conf. Sibmach. Wapenb. P. I. p. 36.) transverse sectum, inferiori parte rubea, in superiori autem consistit corvus niger rostro annulum aureum gestans.*“ etc.

Lásd, az első a' XIX, és az utolsó a' XXI. Táblán lemetszve, ugyanazon Munkában. — A' Közlő.

tével Hunyadi János miért ne dicsekedett volna inkább.

'S osztán Zsigmond a' mí hősünket, ha ő neki magzatja volt volna, minden bizonynyal előbb vitte volna elő; előbb tetézte volna el birtokokkal, minthogy a' hős' vitézsége neki arra elég alkalmat nyujtott. Azonban ő Hunyadot csak 1419. nyerte, * 's csak 1439. neveztetett Albert Király által Erdélyi Vajdának.

De ezen gyanítás' helytelensége még világosabban kitetszik a' Zsigmond Király' és Hunyadi János életek' esztendejeknek öszvehasznításokból.

Az elsőbb élete' 18-dik évében 1386. jöve először Magyarországra, 's 1437. élete 70-dik esztendejében halt meg.

Hunyadi János 1456. halt meg 80 esztendős korában, születése tehát 1376-ra esik, midőn Zsigmond Magyarországot nem is látta, 's nyolcz esztendős kisedő lehetett.

A' mí hősünk tehát, midőn 1419. Hunyadot nyerte, már 45 esztendős volt, Vajdává pedig 63-dik évében neveztetett, melly a' szerzemények' hosszabb útján, érdem és vitézség által, inkább vala elérhető.

A' mi végre a' Corvinusz nevet illeti, úgy vélekedem, hogy az az ő Hollós nevű ősi jószágának deákra lett fordításából eredett. De nem léphetek Kaprinainak állítására (Hist. Diplom. II. p. 565.) mintha az az ő fijának Királysága alatt csapodárságból történt volna; sőt azt lelem inkább hihetőnek, hogy János minekutána a' Czímerosztás Zsigmond alatt kezdé közönségesebb szokásba menni, (Palma Herald. II. 3. 4.) birtokába lépven Hollós nevű helységnek, hollót veve czímerül, 's az erről szólló diplomá-

* Ez megmutatva nincs. — Kazinczy.

ban deákosan Corvinusznak neveztetett; kivált hogy ekkor már Erdélyi Vajda volt. *

Ennek bizonyosságát feltalálhatni a' László által neki az ő nagy érdemei felől adott Oklevélben (Práy, Ann. III.) és azon másikkban, melly által ő Beszterczei Gróffá neveztetett 1452.; melly alkalmatossággal (Thuróc, Chron. IV. és Bonfin Dec. III.) régibb hollós címere egy fejér mezejű veres oroszlánnal, 's azon elsőséggel tolatott-meg, hogy veres pecséttel élhessen.

Azt vehetni inkább valónak, hogy az ő Római házból származtatása történt Mátyás Királynak hízelkedni-kívánó költeményből, a' mint azt Kaprinai, Práy és Baier gyanították.

Igen hihető tehát, hogy a' mi Hunyadink megszentelt 's nemes ágy' magzatja, és hogy Hollós falu ** Erdélynek és Oláhországnak széléin feküdt.

* De a' hollós címer felől azt mondja az V. László által említtet diplomája, hogy azt Hunyadnak Eleji (progenitor IBVS) is viselték. Melly hihetőbb, ha Wratislausz innen vitte Mazóvidba a' hollós címert 1220 táján. — Kazinczy. l

** Cuspinian Hollósról semmit sem tudott, és tüvel taldla a' dolgot, Hősünket egyenesen Hunyadról származtatván: „est in ea (Transsilvania) oppidum Hunniad (Hunyad) loci natura munitissimum, unde Joannes pater divi Matthiae Regis oriundus fuit.“ Lásd, nála de Imperatoribus p. m. 482,

Mely igazságot éreztet vellünk a' mi nagytudományu Kazinczynek is, midőn így fest: „Azon gyönyörű völgyen, melly Szebentől, Hunyadon végig, Magyarország felé nyúl, egy más kised völgy nyílik, közel Dédácshoz, dél felé, 's az viszen azon helyre, melly Nemzetünk előtt örökre szent marad, mert a' legtiszteletesbb Magyaroknak (Hunyadi Székely Jánosnak) ősi örökje, 's a' mint ugyan én nagy meggyőződéssel hiszem, szülőhelye is volt — Vajda-Hunyadra.“ Lásd, Erdélyi Levelciben, a' XVI. szám-alattinak kezdetén. — A' Közlő.

A' *Histoire des Revolutions de Hongrie* című munka, 's egy kisded *Német Chronicon* 1683. a' mí hősünk' atyjának egy Oláh-születésű Buthót nevez, anyjának egy fő születésű Görögnét, melly Fessler által is igaz gyanánt vétegett.

Nekem sem egyik sem másik nem látszik hihetőnek; mert ha Hunyadi János a' Görög Császári Háznak egyik lányától született volna, a' hízelkedők azt Mátyásnak uralkodása alatt sokat emlegették, 's elhittették volna.

Igen erős bizonyosság arra, hogy a' mí Hunyadiak nem vette eredetét egészen sötét házból, az én véleményem szerint abban fekszik, hogy ő a' nevezetes Nádornak, Szilágyinak * testvérét bírta házasságban, holott az ő párosodása nem akkor történt, a' midőn ő már fényes hivatalokban ragyogott, 's igen fogok örvendeni, ha Te olly nyomokra akadhattál, mellyek e' homályt eloszlatathatják.

Altaljában a' mí hazánk' történeteiben még sok felfejtést kívánó csomókra akadunk, mint pél-

* *Palatini Regni Hungariae Bello Paceque Clarissimi, e diversis Scriptoribus Patriis, Exteris, Diplomaticis, aliisque Instrumentis literariis eruti. etc. Editio tertia. Tyrnaviae, 1760.* című munka kihagyja *Szilágyi* a' *Nádorok'* sorából.

Továbbá — *Vetus Catalogus Palatinorum Regni Hungariae. — Úgy Catalogus Palatinorum et Locumtenentium Regiorum ex authenticis Documentis concinnatus. Corp. Jur. II Tom. végén, Szilágyi' Nádor-ságáról* hallgatnak. —

Hanem a' Jur. Corp. I Tom. áll Szilágyinak, mint Gubernátornak, a' választott Király Mátyás' nevében és személyében, a' SS. és RR. köz akaratjokból, 1458. hozott egy Decretum. — És hallgatással el nem mellőzhetni, hogy *Szilágyi* az *Erdélyi Vajdaságot* is viselte, *mingyárt Iktári Bethlen, Buthi Domokos után.* — *Lássd, Balia' Erd. Nemzeti Törvényei' I Részt, lap 186. — A' Közlő.*

dául, az a' kérdés, ha Péter Királyunk, Istvánnak követője, igazán Alemannusz volt e, vagy Olasz, 's fíja a' Velenczei Dózsénak, a' mint Fesslernek látszik.

A' már említett, Nürnbergben 1683. nyomtatott Német Chronicon szerint Hunyadi Jánosnak László és Mátyás fíján kívül, Beatrix leánya is volt; ki előbb Frangepan Bernhardhoz, 's ennek halála után György Brandenburg-Onolsbachi Fejedelemhez vala adva. * Kedves dolog volna tudni, ha ennek vannak e maradékai.

KRIEBEL JÁNOS.

* *Kénytelen a' Közlő, a' Nürnbergi Chronicon' hibájdát felfedezni, és a' dolog' valóságát hosszason úgy adni-elő, az hogy azt a' diplomátikai-pontosságú Spiess „Aufklärungen in der Geschichte und Diplomatik nevvü dolgozásában tudnunk hagyá, ki lap 90—91 így ír: „Beurkundete Nachricht von der Vermählung des Herrn Marggrafs Georg zu Brandenburg mit Beatrix verwittibten Herzogin von Liptau, geborner Gräfin von Frangepan.“*

„Der Herr Marggraf Georg zu Brandenburg mit dem Beinamen der Fromme, hielt sich in seiner Jugend bei seiner Mutter Bruder dem König Wladislaus in Ungarn auf. Durch seine gute Aufführung erwarb er sich dieses Königs Gunst in dem vollkommensten Grad, dahero auch solcher stets darauf bedacht war, seines Neffen Glück zu befördern. Hiezu zeigte sich endlich eine sehr vortheilhafte Gelegenheit. Herzog Johann von Liptau ein Sohn Königs Matthias Corvinus aus dem Haus Hunyad starb bereits im Jahr 1504. Er hinterlies eine Gemahlin und zwei Kinder. Die Gemahlin war Beatrix eine Tochter Grafs Bernhard von Frangepan, ihr Sohn hieß Christoph und ihre Tochter Elisabeth. Beide Kinder starben bald nach dem Vater, der Sohn aber eher als die Tochter, welche zwei Freyer hatte nemlich einen Sohn Stephani de Zapolya Namens Georg und einen gewissen Michael Paloczky. Keiner von beiden erhielt sie zur Gemahlin, denn ihr in der letzten Hälfte des Jahrs 1507 erfolgter Tod vernichtete diese Heiraths-

traktaten. * Nun war die Mutter *Beatrix* in dem alleinigen Besitz der von ihrem Gemahl hinterlassenen ansehnlichen Güter. König *Wladislaus* konnte keine bessere Gelegenheit mehr bekommen, seinen Lieb- ling den Herrn Marggraf *Georg* glücklich zu machen, als durch eine eheliche Verbindung desselben mit dieser reichen und schönen Wittib. Er gab sich dahero alle Mühe, diese Absicht auszuführen, und war auch so glücklich, von der Herzogin *Beatrix* endlich das Jawort zu erhalten. Er benachrichtigte seinen Schwager den Herrn Marggraf *Friedrich*, Marggrafs *Georg* Vater, hievon mittelst eines in der Beylage I. befindlichen Schreibens d. d. Prespurk an aller heiligen tag (1. Nov.) 1508. Es wurden auch am nemlichen Tag besondere Ehepakten errichtet, vermög welcher Marggraf *Georg* am Fest der heiligen drei Könige folgenden Jahrs sich persönlich zu gedachter Herzogin hat begeben sol- ten, wobei aber zugleich festgesetzt worden ist, dass a) es dem Herrn Marggraf *Georg* nicht erlaubt seyn soll, die Güter der Herzogin zu veräußern, b) dass die Herzogin in Ungarn verbleiben dürfe, dass c) alle Diener der Herzogin dem Marg- grafen den Eid der Treue eben so wohl als ihr selbst zu schwören gehalten seyn sollen, d) dass mehr- gedachter Herzogin, für ihr eigenes dann ihres vori- gen Gemahls und ihrer Kinder Seelen - Heil Ver- mächnisse zu machen, unbenommen seyn soll, und dass endlich e) nach voraussetzung dieser Punkten die Ehe mit dem Herrn Marggraf sogleich vollzogen werden solle. Diese vom König bestätigte Ehepakten findet man gleichfalls in der Beylage N. II. Weil aber nachher eingesehen wurde, dass die auf den hei- ligen drei König tag bestimmte Zeit zum Vollzug der Ehe so wohl wegen einer dem Herrn Marggraf *Georg* zugestossenen Unpässlichkeit als wegen nöthi- ger Anwesenheit einiger Abgeordneten von Seiten sei- nes Herrn Vaters zu kurz anberaamt gewesen, so schrieb der König an die Herzogin, und ersuchte sie um einen Aufschub von drei Wochen, nemlich bis auf den dritten Sonntag nach vorermeldten Fest, wel-

* Dies kann alles mit Urkunden aus dem Hochfürstl. geheimen Archiv zu Plessenburg bewiesen werden.

ches der 22. Jenner war. Der Brief ist datirt ex Thyra-
navia feria III. proxima ante festum S. Thome apo-
stoli. (19. Dec.) 1508. (S. Beylage III.) Inzwi-
schen schickte Marggraf Georg in aller Eil seinen
Hofmeister Philipp von Feilitzsch mit einem
Schreiben d. d. Wien am dinstag nach Linhardi. (6.
November.) dieses Jahrs an seinen Vater Marggraf
Friedrich ab, und bat um eine Geldhülfe zu seiner
bevorstehenden Vermählung, worinn ihm auch willfart
und zugleich der Graf Albrecht von Hohenlohe
mit noch etlichen Personen abgeordnet wurde, der Ver-
mählung beizuwohnen. Sie wurde auch ohne Zweifel
am 22. Jenner 1509. vollzogen. Am dritten Tag her-
nach nemlich an Pauli Bekehrung (25. Jenner) wurden
obgedachte Ehepakten vom Königl. Hofgericht in der
Feste Gyula bestättigt, und ist dieser Bestätti-
gungsbrief in der Beylage N. IV. zu lesen. Hiemit
schliessen sich die Akten in den Brandenburgischen Ar-
chiven, und es mangelt sogar die Nachricht, wann
diese des Herrn Marggrafs Georg Gemahlin
gestorben ist. So viel ist aber sicher, und kann mit Ori-
ginalurkunden erwiesen werden, dass die Ehe von ei-
ner kurzen Dauer gewesen und die Frau Marggrä-
fin Beatrix im Monath März. 1510. schon ver-
storben gewesen ist. Ich habe vermuthet, aus dem Clo-
ster Lepaglaw a, wo ihr erster Gemahl Herzog
Johann von Liptau sammt dem Sohn Christoph
begraben liegt, nähere Nachricht zu erlangen, aber a-
uch daselbst weiss man weder das Jahr ihres Todes,
noch den Ort ihrer Begräbnis. Wie unrichtig übrigens
die Nachrichten unsrer Brandenburgischen Schriftsteller
sowohl von der Geburt, als Vermählung, besonders aber
vom Absterben der Frau Marggräfin Beatrix*
sind, kann man finden, wenn man sich die Mühe geben
will, sie alle nachzuschlagen.

* Rentschel im Brandenburgischen Stammbaum S. 93.
Layriz im historisch-genealogischen Palm. Wald.
S. 347. und von Lilien in divo Georgio Marg-
grafio Brandenburgico S. 57. machen sie zu einer
Schwester des Ungarischen Königs Matthias, denen
Hübner in seinen genealogischen Tabellen folgt. Ihre
Vermählung setzen die meiste Brandenburgische Schrift-
steller auf den heiligen drei König Tag. 1509, ihr Ab-
sterben aber alle ins Jahr 1524.

Itt következnek az I, II, III, IV. Beylagok, melyek ldtása végett vdgó Olvasóinkat Spiess' említett munkája' 92—96. lapjaira kellene (jegyzeteink' rövidltéséért) utasítanunk; de mivel azon hasznos könyv ritka kezeken forog, és Nemzeti Muzéumunkban 's más némelly nagy Könyvtárainkban nem taláztatik, jonak, szükségesnek veljük, Hazánk' nagyérdemű Történet- és Régiségtudójának és Irójának, Horváth István Úrnak, velünk szivesen közlött példányából a' Beylagokat ide tenni.

Beylage I.

Schreiben Königs Ladislaus zu Ungern und Böhmen an Marggraf Friedrich zu Brandenburg, kraft dessen ersterer letzterem die auf den künftigen Obersttag anberaumte Vermählung Marggrafs Georg (Marggrafs Friedrich Sohns) zu wissen macht und zugleich um eine Abordnung hiezu ansuchet.

*d. d. Prespurk an aller heiligen tag (1. November)
ao. 1508. **

Wir Wladislaus von gottes genoden zu Hungern Behem etc. kunig, Marggraue zu Merhern etc. Embieten dem Hochgebornen fursten, herren Friedrichenn Marggrauen zu Brandenburgk, zu Stetin Pomern Herzogen, unnd fursten zu Ruegen etc. vnserem liebenn schwager vnd frundt, vnser lieb fruntschaft vnd alles gut. Hochgeborner furst vnd lieber schwager. Nachdem vns ewer lieb den Hochgebornen fursten vnnsrer beder lieben Sone, herrn Jorgen Marggrauen zu Brandenburgk etc. auff vnser beger

* *Dieses Schreiben ist neuerlich in von Falkenstein Antiquit. Nordgav. Codice diplomat. oder den IV. Theil S. 448 folg. abgedruckt worden, aber nicht ächt.*

und erfodern in dinst an vnser koniglichen hofe zugeschickt
 habt, der danne gutwillig die zeit lang, So er bey vns ge-
 wesen ist, zu gefallen gedient hat. Weil wir nu im der-
 halben auch, als vnserem gesipten freund und Sonn mit son-
 deren gnaden, vnd allem guten zuthun genaigt sindt, Ine
 mit einer vormahlung in ansehung seines furstlichen sthtands
 vnd herkomens genediglich zu versehen, Nemlich gen der
 Hochgebornen furstin Beatri x Greuin von Frangepan
 vnd weilend des Hochgebornen fursten Hans en herzogen-
 zu Liptaw verlassene witiß etc. darauff wir danne aus be-
 weglicher vrsach, der sachen allenthalben zu gut, gemel-
 ter Herzogin schriftlich des antwort geben haben lassen,
 die dann endlich darauff gestellt, das wir vns vnser vnd
 ewer lieb Sone hierinnen der vermahlung halben genczlich
 mechtigen, vnd beder vnser Sone zu entlicher ferner be-
 schlusung des hayrats halb auff der heiligen dreyer könig
 tag schirst kunftig zu ir der herzogin schicken wollen, al-
 da die vermahelschaft nach kristenlicher heiliger ordnung,
 Wie sich geburt, zubeschliessen. So nu die Zeit etwas
 kurz ist, wie ewr lieb zu gedennen hat, deshalb die
 nothdurfft erfodern wil, die geschickten botschaften, mit
 ewr lieb gemutes vnd willens, zu furdrung der sach zeit-
 lich vnuerlent abzufertigen, In bedacht vnser kuniglichen
 zuschreibens, das danne dem ganzem haws Brandenburgk
 etc. etc. vil nutz vnd ere daraus entsthteen mög, des wir
 aus kuniglicher tugend, damit wir dem genaigt sind, mit
 allen genaden gern erscheinen vnd erspriessen woltenn,
 Wir dannocht ewr lieb gnadiger und gutter meynung vn-
 entdeckt nicht lassen, Geben zu prespurk an aller heiligen
 tag Anno etc. xv^c viij^o Regnorum autem nostrorum Hunga-
 rie xviii^o Bohemie vero Tricesimo sex.

Wladislaus Rex
 manu pp. .ff.

A u f s c h r i f t.

Der Hochgebornen Furstin Frawen Sophia geborn
 von kuniglichem Stamb zu Polan, Marggrauin zu
 Brandenburg zu Stetin pommern etc. hertzoegin
 Burggrafin zu Nörmburg vnd Furstin zu Rugen,
 vnnsers liebsten Swester. *

* Diese Aufschrift findet sich eben so auf dem Original,
 sollte aber eigentlich an den Herrn Marggraf Frie-
 drich und nicht an seine Gemahlin gerichtet seyen.

 B e y l a g e II.

Contractus matrimonii inter illustrissimum dominum Georgium marchionem Brandenburgensem et inter illustrissimam dominam Beatricem de Frangepanibus, illustrissimi quondam Domini Iohannis Corvini Liptoviae Ducis etc. relictam, confirmatus per Wladislaum Regem Hungariae.

*d. d. Posonii in festo omnium sanctorum, (den 1. November.)
ao. 1508. **

Nos Wladislaus dei gracia Hungarie Bohemie etc. Rex, Marchio moraviensis, Memorie commendamus tenore presentium, significantes, quibus expedit, unversis, Quod quia illustrissima domina Beatrix de Frangepanibus, Illustrissimi quondam domini Iohannis Corvini Liptoviae ducis ac Regnorum nostrorum dalmatie, Croatiae et Sclavonie Bani etc. relicta ad sepiissimas requisitiones et commissiones nostras proprias animum suum ad id inclinavit, Quod Illustrissimum principem dominum Georgium Marchionem Brandenburgensem, fratrem nostrum charissimum, sibi pro vero et legitimo marito et conthorali, iuxta ritum sancte Romane ecclesie, elegit et assumpsit, ob hoc nos volentes eandem Illustrissimam dominam Beatricem de et super consumatione matrimonii inter ipsum Illustrissimum dominum Georgium fratrem nostrum charissimum ab una ac prefatam Illustrissimam dominam Beatricem partibus ab altera fieri certiozem reddere; Promittimus in verbo nostro regio, Quod prefatum dominum Georgium Marchionem fratrem nostrum ad festum Epiphaniarum domini proxime venturum personaliter ad ipsam illustrissimam dominam Beatricem ducissam transmittere, articulosque infrascriptos per eundem Dominum Georgium Marchionem firmiter obseruari facere volumus, Inprimis vt Illustrissimus dominus Georgius Marchio Bona Illustrissime domine Beatricis ducisse nemini vendere, nec eandem Illustrissi.

** Diesen Contract findet man auch in von Falkenstein Antiquitat. Nordgav. Codice diplomat. oder dem 4. Theil. S. 459 wiewohl sehr fehlerhaft.*

mam dominam preter voluntatem suam de Regnis Hungarie extraducere possit neque valeat, Item Quod vniversi Castellani ac quorumuis ciuitatum et oppidorum Illustrissime domine Beatricis ducisse tam ipsi Illustrissimo domino Georgio marchioni quam etiam ipsi domine Beatrici eque ad tenendam et firmiter obseruandam fidelitatem Iuramentum praestare debeant, Item vt prelibata Illustrissima domina Beatrix ducissa habeat liberam potestatis facultatem de bonis premisis pro refrigerio animarum Illustrissimi quondam ducis et liberorum suorum ac sue ecclesiis, orphanis, vel quibus maluerit aut exigentibus fidelium familiarium suorum seruiiis, libere donare possit et valeat id, quod licitum est, Et tandem matrimonium cum eadem domina Beatrice plenarie et cum effectu contrahere et consummare debebit et tenebitur. In cuius rei fidem et testimonium presentes litteras nostras fieri et sigilli nostri apressionem una cum proprie manus subscriptione muniri precepimus. Datum Posonii in festo omnium sanctorum Anno domini Millesimo Quingentesimo octauo Regnorum autem nostrorum Hungarie decimo nono, Bohemie uero Tricesimo octauo,

*Wladislaus Rex
manu ssi. pp.*

Beylage III.

Litterae Wladislai Hungariae et Bohemiae Regis ad Beatricem relictam ducis Iohannis Corvini, quibus celebratio solemnisi matrimonii, Domini Georgii Marchionis Brandenburg. cum praefata ducissa ad Dominicam III. post festum Epiphaniarum differtur.

d. d. ex Thyrnavia feria III. prox. ante festum S. Thome apostoli (19. Dec.) ao. 1508.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc.

Illustris domina, nobis sincere dilecta. Quamvis ita prius fuerat conclusum, vt Illustris dominus Georgius Marchio Brandenburgensis, Consanguineus et nepos noster carissimus, debebat isthic pro negociis vobis optime notis in die Epiphaniarum Domini iam venturo constitui, sed ex quo ipse est adhuc aliquantisper debilis, neque amici sui, quos ad eiusmodi gaudium et solennitatem inuitauerat,

*adhuc venero, idcirco necessarium est, ut talis solennitatis celebratio ad Dominicam terciam post festum Epiphaniarum domini proximo venturum differatur, et tunc deo propicio ad eum dominicum diem, qui tercius post predictum festum erit, Illustris dominatio sua omnino et infal-
lanter diuina suffragante clemencia illic personaliter constituetur pro felici et diu durabili talismodi negotii consumacione, prius enim propter causas iam enarratas fieri non poterit. Ex Thyrnauia feria tertia proxima ante festum sancti Thome apostoli Anno domini Millesimo Quingentesimo octauo.*

*Wladislaus Rex
manu propria subscripsit.*

I n s c r i p t i o.

*Illustre Domine Beatrici Ducisse, relicte
Illustris quondam Ducis Corvini etc,
nobis sincere dilecte.*

B e y l a g e IV.

*Litterae Comitis Petri, comitis de S. Georgio et
de Bozyn etc. super matrimonio inter dominum
Georgium Marchionem Brandenburgicum et
dominam Beatricem de Frangepanibus, iuxta
ritum Romanae ecclesiae contracto.*

d. d. in castro Gywla in festo conversionis Pauli (25. Ianuar.) ao. 1509.

*Nos comes Petrus Comes de Sancto Georgio et de Bozyn, Iudex curie Serenissimi Principis domini Wladis-
lai dei gracia Regis Hungarie et Bohemie etc. nec non
Wayuoda Transylvanus et Siclorum comes. Memori com-
mendamus Tenore presentium significantes, quibus expedit,
vniuersis, quod Illustrissimus dominus Georgius Mar-
chio Brandenburgensis ac prefati domini nostri Regis Ne-
pos ab vna, nec non Illustrissima Domina Beatrix de
Frangepanibus, Illustris quondam domini Iohannis Cor-
vini ducis Lyptouie ac Regnorum Dalmacie Croacie et
Sclauonie Bani etc. Relicta, ab alia partibus, coram nobis
personaliter constituti, per eundem dominum Georgium
marchionem sponte libereque confessum extitit pariter et*

relatum in hunc modum, quod, eum prefata domina Beatriæ ad sepiissimas Requisitiones dicti domini nostri Regis ipsum dominum Georgium Marchionem sibi pro vero et legitimo domino marito et conthorali iuxta Rítum Sancte Romanæ Ecclesie elegisset et assumpsisset, ob hoc Idem dominus Georgius Marchio, volens eandem dominam Beatricem de et super conseruatione matrimonii, inter ipsum dominum Georgium marchionem ab vna ac predictam dominam Beatricem partibus ex altera, modo antelato contracti atque Ratificati, cerciorem Reddere, articulos infrascriptos firmiter observare decrevisset statuissetque et proposuisset, prout nostri decreuit, statuit et proposuit in presencia, Imprimis vt ipse Illustrissimus dominus Georgius Marchio Bona eiusdem Illustrissime Domine Beatricis ducisse nemini vendere, nec eandem Illustrissimam dominam preter voluntatem suam de Regnis Hungarie extraducere posset neque valeret; Item, quod vniuersi castellani castrorum fortatitiorumque ac quarumuis ciuitatum et opidorum predictæ Illustrissime domine Beatricis ducisse, tam ipsi domino Georgio marchioni, quam etiã eidem domine Beatrici eque ad tenendam fidelitatem iuramentum prestare deberent; Item vt prelibata Illustrissima domina Beatriæ haberet liberam potestatis facultatem de bonis premissis pro refrigerio animarum prefati quondam domini ducis ac liberorum suorum nec non sue, Ecclesiis, orphanis, vel quibus maluerit, aut exigendis fidelium familiarium suorum seruiciis, donare et conferre, hoc tamen cum consilio et voluntate ipsius domini marchionis fieri debet. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum In castrò Gywla in festo conuersionis Beati Pauli apostoli arno domini Millesimo quingentesimo nono.

A' Diplomatikában járatosok' megnyúgtatásokért, köztelentünk megjegyezni, hogy az I számalatti német diplomát latin betűkkel írjakatánk-ki, el akarván ott is hártóni munkánktól a' tarkaságot.

G L O S S Z Á K.

- Nándor-Fejérvár**, *Belgrád*.
- Öszaggatni**, *öszVEaggatni* helyett, Erdélyiesen.
- Létezni**, vagy léteLEZni, *existere*.
- Közelbb**, *közelEbb* helyett. Molnár Albert' szava.
- Alap**, *fundamentum*. Közönségesen bevett új szó.
- Lehetlenség**, *lehetETlenség* helyett. — A' gyökér lehetlen szót Pest Vgyében több mivelte társaságokban hallottam.
- Krónikíró**, *KrónikAíró* helyett. — Párizzpápai is, a' jóhangzásra ügyelve, békegérharczot irt *békAegérharcz* helyett.
- Úrné**, *domina*. Párizzpápai' szava.
- Hölgyesedni**, *ducere*.
- Férjese d n i**, *nubere*.
- Alkalom** (Erdélyben annyi, mint *alku*;) Magyarországon, *alkalmatosság*. — Lásd, közelebbről, a' most folyó Országgyűlés' Napkönyve' 5, 12, 38. 'stbb lapjain.
- Kör**, *circulus*. Közönségesen elfogadott új szó. Lásd, közelebbről, ugyan a' mostani Országgyűlés' Napkönyve' 11 lapján.
- Kelme**, *Stoff*, *materia*. Székely szó.
- Írál n i**, *incantare*. Erdélyi szó, és különösen Hunyad Vármegyei.
- Keresztle tlen'** meghalt [gyermekek, Oláhul *virkolács*. A' vastag-babonája Oláh

azt hiszi és vallja, a' nap' időnként előkerülő fogyatkozásakor, hogy azt azon cse-csemők eszik, csorbítják!

Rémjelenet, *rémITŐ jelenés.*

Farkas-csillag, *ŰSTÖKÖS csillag.*

Erdő-anya, Ol. *mámá pedurji.* — Ez többnyire a' büdösbabuk' vagy -banka' (Ol. *pupeze*) alakjában képzelteik.

Sertéssé vált vénbanya, Ol. *prikulics.* — Melly szörnyet a' télestek' és-éjeken tízenkét óráig költ járni az Oláhság.

Sárkány, Ol. *beláor.*

Tanácsnok, *Rathsherr*; tanácsos, *rathsam.* — Az Era'lyi Törvénykönyvekből némelyektől felkapott Tanácsúr szó, * reménylem, egykor el fog avulni.

Elcsenevészedni (Mországon) elmecevészedni (Erdélyben.)

Évkönyv, *Annales.*

Győzelmes, Gyöngyösi Istvánnak győzelem szavától, mellyel *győzeDElem* helyett éle.

Szellem, *Geist*: lélek, *Seele.*

Irvány, *íromány* helyett.

Segelem, vagy segedel; *segedelem* helyett.

Rény, rényes, rényleni eredeti Magyar szavak; *virtuSCH, virtusCHos, virtusCHoskodni*, DEAK - magyaROS ígék helyett.

Katonálni, Pest Vgyei Tápio - Bicskei szó. Katonászkodni annak frequentatívje.

Veszedel, vagy veszelem, *veszedelem* helyett.

Szélkatonaság, *szélBELI katonaság.*

Újoncz, *tyro, Recrut.* Bevett új szó.

Űr, *Raum.* Régi szó.

Építőművészet, *Baukunst.*

Rom, *ruina.* Régi szó.

Bösz, *Wahn.*

Élvedni, vagy éldelni, *geniessen.*

Kényelmesen, *commode.* Szemere Pál' szava.

Légírás, LEVEGŐégírás. — Nyelvünk' fő Művésze Kazinczy alkotá a' lég szót, mellyel

őutána több nagy Iróink éltek és élnek. Közelebbről Superint. Kis János Úr is, az általa, Delille után irt „*Falusi Életben*.”

M e s e m b e r, *mesEember*, *Fabelmann*.

E l ő n é v, *praedicatum*.

G y ö n y ö r, *gyönyörŰSÉG* helyett. Kazinczy' szava.

B e l f ö l d i, *inländisch*.

M i n d é g r e, *in perpetuum, auf immer*; ö r ö k r e, *in aeternum, auf ewig*

E l ő m e n e t, *profectus*. Párizpapai' szava.

S z e r e n y s é g, *modestia*. Kazinczy' szava; melyet mind T. Pest Vgye' Köz-Gyűléseiben, mind itt Pozsonyban tartott egyik Kerületi Ülésben volt szerencsém és gyönyörűségem hallani.

K a n d i, *curiosus*.

M a g, *Höhe* értelemben; elavult jó íge. — Egykor bírtokában valék egy rongyollott szelet papirosnak, mellyen ezt leltém; „Ew nem tudnaa megih meerne toroni magraat.” az az: Ő nem tudná megmérni (a') torony' magját (magosságát.) Innen, nem *magAs* az *hoch*, hanem *magOs*; mert *magAs*, ugyan *mag* gyökértől, annyi, mint *magVAs*.

D i a d a l, *diadalOM* helyett. Kazinczy' szava.

C s u p, *szirt*, Erdélyi szó.

K e g y, *gratia*. Párizpapai' szava.

K e c s, *charme*, *kecses*, *charmant*.

S t á t u s m ű v é s z e t, *Staatskunst*.

H a d v e z é r, *HadI-vezér* helyett. — Jó volna e H a d n a g y helyett *HadI nagy*?

H á l e m l é k, *hálADATOÓ emlékEZET*.

N e s z, *rumor*, *Gerücht*. Lásd, Márton' Szókönyvében.

S z o k, *solet*. Székely és Túlادunai helyes íge a' közönsége, *szokott* helyett.

E s k, (Hímfy-Kisfaludynál eskű,) *esküvés*. Székely szó.

A l i r á s, *subscriptio*. Bevett új szó.

Menhely, *menEDÉk* - hely. — Országszerte ismeretes az enyhÍTŐhely szóból öszvevon*ny* hely; Eger' Környékén pedig közönséges a temETŐhely -ből lett *temhely*. — Mellyeknek analogiájok szerint készült amaz.

Ürüg, *praetextus*. — Lásd, Márton' Szókönyvében.

Tökélyesíteni, *tökéletesíteni* helyett.

Gírás - Szék, *Marcalis Sedria*, vagy *Generális Congregatio*, Erdélyi nevezet.

Képzni, *bilden*.

Körny, *környÉK* helyett.

Tregua, *induciae*. — Lásd, du Fresne' Glosszáriumában.

Ellen, *ellenSÉG*.

Armány, *factio*, *Cabale*. Gyökere a' Veszprim, Szala, Vas, és Soprony Vármegyékben közönséges *ármányOS* ígének.

Hércz, a' pórnak mérő - serpenyő vagy serpenyű! *Waage*. — Onnan hérczelni, *wägen*, mert mérni egyedül *messen*; és ezen származtatás épen olyan, mint ez: férczelni (*hafteln*) a' fércz (*Haften*) szótól.

Könyvműhely, *könyvNYOMTATÓműhely*.

POZSONYBAN,

Füskúti Landerer Lajos' könyvműhelyében,

1825.

Előfizettek.

POZSONYBAN.

A' Közlönél.

Fő-Méltóságú Galanthai Herczeg ESZTERHAZY MIKLÓS, Fraknónak örökös Grófja, Arany Gyapjas, 's egyszer'smind Sz. István Ap. Kir. Rend. N. Ker. Vitéze, T. Soprony Vgye' örökös és Fő-Ispánja, Cs. Kir. Kam. és Val. Titk. Tan. Fő-Hadi Szeremester, egy Magyar Gyalog Ezrednek Tulajdonosa, és a' Magy. Testőr-sereg' Kapitánya (pl. tit.) 10 példányra.

Nagymélt. Vécsei és Hajnászkői Báró Vécsey Miklós Úr, Cs. Kir. Kamarás, val. titk. Tan. a' Nagymélt. Hétszemélyi Tábla' Köz-Bírája, és T. Szathmár Vgye' Fő-Ispánja, Ő Excellentiája. 5 péld.

Mélt. Keresztszeghi Gróf Csáky Sándor Úr, Cs. Kir. Kamarás, és T. Szepes Vgye' Követje.

Nagys. K. Dobronyi Isaak Sámuel Úr, Kir. Tan. és T. Szathmár Vgye' Első-Al Ispánja és Követje 2 péld.

— Almási Németszeghy István Úr, Cs. Kir. Tan. és T. Moson Vgye' Első Al- Ispánja és Követje.

Mélt. Magyar-Gyerő-Monostori Gróf Kemény Sámuel Úrfi.

Tek. Báji Patay József Táblabíró Úr, 10 péld.

— Báji Patay Sámuel Szolgabíró Úr 3 péld.

— Fazekas Gedeon Táblabíró Úr.

— Jakab József Préfektus Úr, Kolozs Vgyéből 2 péld.

— Ternyey István Úr, a' N. M. Curiánál Ügyész.

— Kálmán Mihály Úr, Ablegátusz.

Tek. Páur János Úr, Fő-Mélt. Herczeg Eszterházy
Miklós' Titoknokja.

— Bernáthfalvai Bernáth József Úr.

— Guthy Móricz Úr.

— Rozgonyi József Úr.

— Nagy - Lonyai és Vásáros - Naményi Lonyay
Gábor Úr.

— Szathmáry János Úr.

— Sárváry Jakab Úr. Ablegátusz.

— Földváry Miklós Úr.

— Pfannschmied Eduárd Úr.

— Pazoni Elek Menyhárt Úr.

— Kis-Szántói Dobozy Mihály Úr, Ablegátusz.

— Pfannschmidt Károly Úr, Táblai Ügyész.

— Tornaljai Tornaljai Antal Úr.

— Malatinszky István Úr.

— Erdő-Bényei Bényey László Ügyész Úr.

— Felső-Kubinyi Kubinyi Julián Úr.

— Vízei Talián János Úr, T. Somogy Vgye' hi-
tes Al-Ügyésze.

Tiszt. Nagy-Apáthi Kiss Sámuel Úr.

Ns. Rédlí Károly Úr, a' Fő-Mélt. Prímás Ó Hge'
Pozsonyi Számtartója.

— Jósa Péter Úr.

— Bezerédi Bezerédy Gergely Úr.

T. Sárvári Jakab Ablegátusz Úrnál.

Tek. Nagy - Zombori Zsombory Imre Úr, T. Bi-
har Vármegeye Al - Ispánja, és Országgyűlési
Követje.

— Hubói Hubay József Úr, Táblabíró, és a'
Nagymélt. Curiánál Ügyész.

T. T. Szoboszlai Pap István Úr, a' négy Főtiszt.
Ref. Superintendentiák' részéről Országgyűlés-
re rendelt Prédikátor.

— Erdélyi József Úr, a' Reform. Debreczeni
Kollégyomában Napkeleti Nyelvek' és Szent-
írás - magyarázat' rendes Tanítója.

T. Váradi Jakab Mihály Úr, Táblabíró.

— Domahídi Domahídy Pál Úr.

Ns. Németh Lajos Úr.

T. Kazinczy András Ablegátusz Úrnál.

Ns. Szemerei Szemere Miklós Úr.

Ns. Jósa Péter Expeditor Úrnál.

Mélt. Szalai B. Barkóczy Zsigmond Úr.

Tiszt. Lengyel Zsigmond Úr, a' Szabad Művészetek' és Bölcselkedés' Doktora.

Ns. Farkas Károly Úr.)

— Vadnay Lajos Úr.) a' Tek. Törv. Kir. Táb-

— Kóczán József Úr.) la' hites Jegyzőji.

— Derekassy Gáspár Úr.)

T. Rozgonyi József Úrnál.

T. Tolcsvai Nagy Barnabás Ablegátusz Úr.

— Tornaljai Tornaljay Lucián Victor Úr.

— Nagy - Palugyai Platthy György Ablegátusz Úr.

— Szatai Petheő János Úr, Szolgabíró.

— Sztankovánszky Imre Úr.

— Borbély László Úr.

— Bárczay Mihály Úr.

Mélt. B. Perényi Perény Lajos Úr.

T. Nagy - Palugyai Platthy György Ablegátusz
Úrnál.

Mélt. B. Vajai Vay Miklós Úr 10 példányra.

Tek. Nagy - Palugyai és Thurócz - Divéki Platthy
Mihály Úr, T. Bars Vármegye' Követje.

— Vásárhelyi Albert Úr, T. Arad Vármegye' Al-
Jegyzője.

— Lengyelfalvi Erős Lajos Úr.

— Darvai Darvay Ferencz Úr.

— Kemniczer Zsigmond Úr, Ablegátusz.

— Fáji Fáy Antal Úr.

— Legenyei Bodnár István Úr.

— Szelefarmosi Bodó Agoston Úr.

— Reviczky Lóránd Úr.

T. Tekesházi Tabódi Pál Úr,
Ns. Thuránszky Károly Úr.

Ns. Bajza József Úrnál.

Ns. Borsai Szüllő Lajos Úr.
— Szebenyi József Úr.
— Szakmáry Aloyz Úr.
— Püspöki Mihály Úr.

G Y Ö R Ö T T.

T. T. Sykos István Ev. Prédikátor Úrnál.

Húszonötön.

P E S T E N.

T. Szögyényi Szögyényi Gábor hites Ügyész Úrnál,
Hetten.

E R D É L Y B E N.

Csapón Küküllő Vármegyében.

T. Réz Sámuel Szolgabíró Úrnál,
Tizenháromon.

P O Z S O N Y B A N.

A' Közlőnél.

Ujra húszonkilenczen.

